

This is a trial edition prior to its formal edition.
We will be very grateful if you would give us your evaluation on its translation level.
Please, send us your opinion to baptism@bjnewlife.org

Kole duba oniki ama enzi ni ote odriko layu esu

<Maruko 7:8-9>

“Anyi lejo Rubanga dri ‘ba maraga, anyi lini a’bi dri a vuni ko au-kopo vua ku’do tabo tro uje ka ta amgbu ziti anyi a idele ri tro si. Oko ojo ai ni, , lokudru anyi dri ciri aa ‘adu si iga Cara Rubanga drii mgbe lini anyidri oku ‘dia vu ni okojo””

<Maruko 7:20-23>

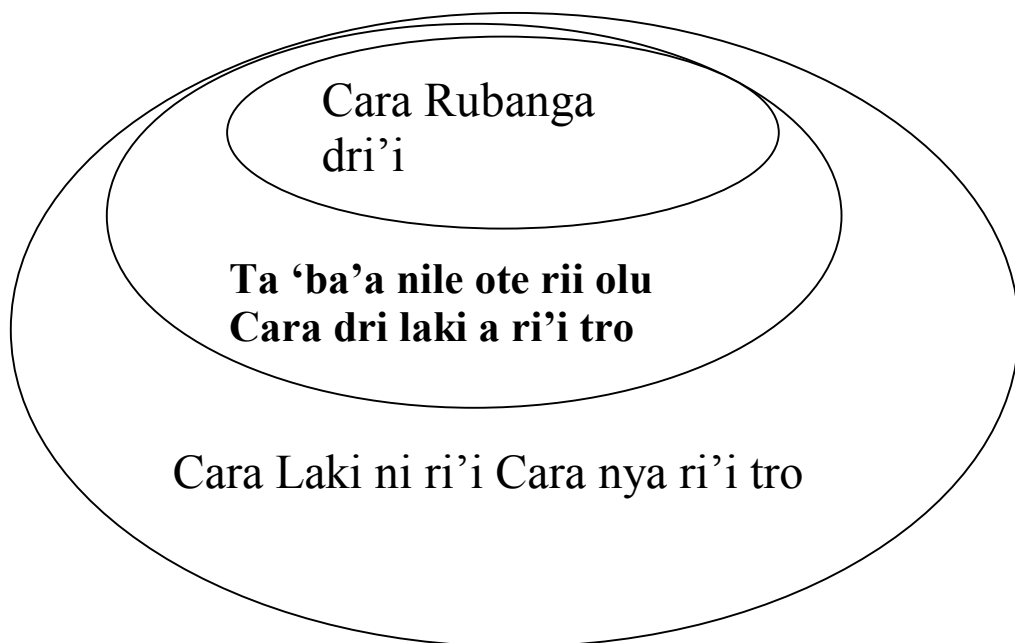
“Oko ojo, ‘Ta ma’di inzi di rii ani ta engga di ma’di a rii, adu si ta unzi rii, ra ego ri tro kenga ondoto ‘bani asi ga amala ta ini ri ideka, ta ogu ka, ‘ba ‘di ka, uku ba zi dri du ka, momo, asi unzi, bate, avi, ru ivolo ka, dri okpo, lali ide ka tro. Ta unzi ‘dii cidru kenga ba’a vua ka ba inzi ni””

Ati, ale mite ‘de anyi ni ta enzi ni ‘dii adu ya i. Enzi ziti a driba ni Rubanga onze ni vua ziti ba onze ni. Lejo Giriki ba ti si enzi ‘*hamartia*’ ni dia ehwi ni ‘alama ilika’ ovi zi si, ehwi ani ta ideka ego.

Cara Rubanga dri a dri atu ka ni enzi. Anyi ba ori ki ndre lea driso ovi ’baa enzi ndre ‘jo ri si.

Ta enzi ni dii a'di nia ta ide le ria ruete ka di ce ya kusa mbi ya si. Kuru si ovi ba'a olu jo ausi ri'i kenga ovi madi a olujo ri iga ovi uje a ta urajo rii ta cidru ride'di loso kusa unzi ri'i tro. Amala ba mgbi mgbi ka enzi a dri ba ni nze mgbi mgbi. Ra alua ri kari tiri ma'di zi ri ni enzi kusa enzi ku ni wa kenga ma'di a ovi ni ga. Ledii ra Rubanga a Cara mgbi mgbi 613 di'i hwe 'jo ama cidru ni au si ni kete'de 'dru ta enzi ni dii adu ya 'i. Eno lile ladi ka ta nze 'ba'a enzi ni dri

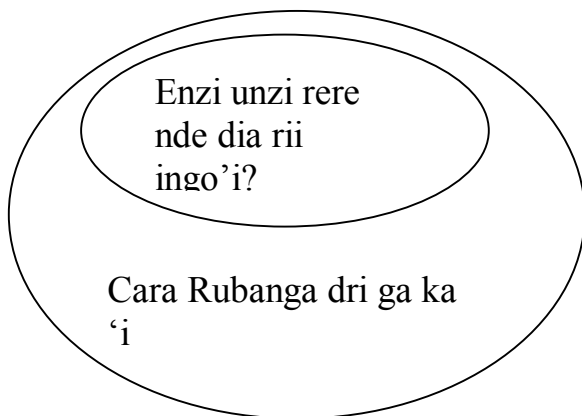

Kole alu sa oba ki ovi enzi dri'i ta ama ide le anda ri idri ku. Enzi 'ba'a ide le ni le ote rii i'de ru ta Rubanga'a driba nzele enzi ri si ku. 'Disi ko le eri ta nya ura le ri'i au ku rarii oba ta ungwe le enzi ni dii kolu cara Rubanga dri'a jo'joa dru ra ri ani. Ama cidru dri ra ta enzi ni di'i adu ya drii a'a ki 'ba ziti le kigenia ai'a enzi oba ni ai ni cajo ta anda ri iga kpe'i. Vua ziti kigenia ovi ai'a lidri dri'i du ka au si. Ovi dru Korea a, 'ba ka ai'a ata ka ba a budri a dri ni uba ayise si vua kaki ko kaki ta ani du mbale aia ngasi paka a'i sa kaki fu udra. Andra ni eze suru Popua ni esule ewo udi vu Guinea dri iga ri'i a kaki laru hwe ba aidri kpo ri ba ti ni itu ogboro ide ka ma'di kpo ri'a ru ni dri familia tro si.

(Ani ku di gba kaki ru nyuhwa dra di ra di' 'dri di kpa wio odri ki nya'a ya'i).

Ara oleki ai komba ru a ta ni Obu ni nya joa dru ku. Geni di kite dea ba'a ura ta enzi dri a mgbi mgbi etede ru tau. Ta anda laki zia idele ri'i laki ewo zi ga ri kitiria ta ide ka nya dru. Amala, Bugu ole ri ojo ama ni Cara Rubanga dri'a dri atu ka ni enzi. *"Anyi lejo Rubanga dri'i ba mara ga, anyi lini a'bi 'dria vu ni ko au-kopo vua kudo tabo tro uje ka ta amgbu ziti anyi'a id ele ri tro si. 'Okò ojo ai ni, loku'dru anyi 'dri ciri a'a a'du si iga Cara Rubanga dri'i mgbe lini anyi'dri oku dia vu ni ok ojo'"* (Maruko 7:8-9) Ovi endre jo ru si ri'i Rubanga ni konyi ako adusi ka ta ndre ama asi ni'a.

Ma'di a anda ana nga si rii Rubanga nandra enzi

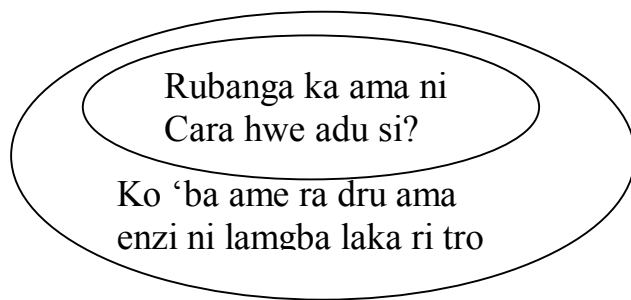
Makaa olu ka lidri dria ru si kpe ni Rubanga na ndra enzi. Ovi ru lejo dri'ru ai ka ku tro ra. Rubanga ojo olu ka Farazei 'ba cara ani dri ri ga ka mgbe ki ra rii bi ba ka lini oku aia abi dri iga ri ani ni enzi. Yesu ojo Farazei 'ba dii dranga "Rubanga anya igeni le ri'i ingo'i? Anyi gba mani laru hwe ma ru ni nzi ka ori si'i a? Anyi recu ma ru si, ki anyi gba mani laru hwe a?" 'Ba ka te ai'a ru di'i ndre au kaki ko kaki lejo 'dria ru ome ra. Enzi unzi rere nde dia rii lejo driaru ome ka 'i, ini dii ote a?

Cara ako ide le pa etu'di awi ako dri rii anda ako. Enzi ba'a ide le ta ego vua caku caku ri tro rii enzi tema ri 'i ku, ki ama ego 'i. Rubanga oba mgbi mgbi Enzi ti 'i lofo ta ego ri tro ra. 'Ba lejo dria ru ome ka rii enzi 'ba, jo kide ki enzi kuru sa 'i. A'i Rubanga na'ndra enzi 'ba gba rii. Ledii ra Yesu a Farazei ba ija 'jo ri'i. Bugu Cara dri ia. Ido 'jo Ido ka ga ca jo paka Diatoronomi ga, nye sua Cara ziti kite'dea ta kole ami de vua ami de ku ri'i adu ya i. Lejo Rubanga drii, ana Cara ti 'i. Adi ki ta ani mba 100% tru 'a ni kpe, ki ko le oni a'i Cara 'dria ru i ni ote. Oke ai ama ni vu a ido nga disi ko le a'i ai ke ndre lejo Rubanga dri 'i ani. *"Vu a ido nga sa lejo ni aa, lejo ni olu re Rubanga tro, ani Rubanga gba ri ani"* oko ojo, *"Kole ingwe kolu aa, ingwe oko olu aa"*. O'bi ta aa rii kpo dru. Vua ru odri ko wi'o Cara ni hwe. *"Lejo engwi 'ba gba ri ani vua olu 'ba lofo, ani lejo 'i"*. (Yoana 1:1, 14). Jo dini ri, Rubanga ni ana nga si ete'de ru ama ni ingo ni? Ite'de ru Cara ani dri ri si, amala Rubanga ni lejo i' vua Endri 'i.

Jo 'di ni ri, adi Bugu ole ri ungwe ingo ni? Adi ungwea lejo Rubanga dri 'i. Ojo ru di a, *"Anyi lejo Rubanga dri'i 'ba mara ga, anyi lini abi dri a vu ni ko au"*. Cara osi ru kpo dru 613. Anyi'de 'di 'i, ide na i'ku. Nyi ru nya ata ti nya endre tro.... Ziti tro. Osi ru Bugu Levitika dri i'a uku ago tro kolu ki 'di ingo ni ya'i vua jo nya nyu hwa ode 'bu a ri ko le nyi'de adu ya 'i. Cara ai le'di ba ani le'dii lejo dri aru ia kpo dru kate 613. Cara 'dia olu ka lejo 'ba 'dri 'i ku si, kole ora ki ta dria ru 'di'di. Jo oma Cara driaru a ta ni mba le kpodru kpe sa ko le 'du ba ai lejo 'di'i ce vua ko le 'oru ki Rubanga ni.

Lejo Rubanga dri' i ndu tu dru si aa ru lejo gaa dru sa mbi ani aa 'a? Farazia 'ba oba lejo Rubanga dri 'i mara ga lini 'ba dri a vu ni oko jo ko vu Cara dria ru ra. Lejo aia abi drii konyi a nza si onde ai ni lejo Rubanga drii ra. Yesu a olu re driso vu dri dia rii, 'dii ta ana jo le rii, ta ani ni asi laza hwe'di nza rii 'baa lejo Rubanga dri ga ka mgbe'i. Rubanga ohwe ba ni Cara kpo dru si 613 ke be dru au si era enzi 'ba dri ni vua ete'de dru ana anda anda ni. Rubanga ama dri Ole rii. Olu ka andra a ru enzi 'ba si, ko le olu ki a'i si vua ai ki Yesu ni Rubanga a eze le ama ni ana le ama ni ri si ri'ni. 'Ba lejo dri a ru ba ka mara ga vua ai kaa kuru rii enzi 'ba. 'Ba lejo dria ru a ta ni mba ka kpe ri 'ba ti isa enzi 'ba. Ki enzi nde dia rii lejo dria ru ba ka mara ga 'i. 'Ba enzi unzi dia ni di ide ka ri 'ba'a ze le ti ko ko aci olu re ta dru ri'i a. Lejo Dria ru ai ka ku ni andra a ru enzi 'dra'jo ri'i.

Ra Rubanga a Ama Ni Cara Hwe Jo Ri'i

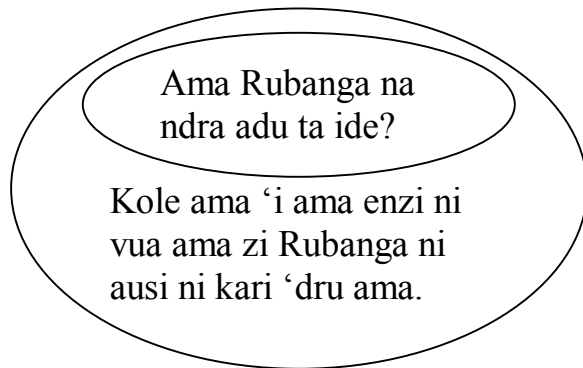

Ra Rubanga a ama ni Cara hwe'jo rii adu? 'Dii ko ba dru ame ra ama enzi ni vua au si dru ame ngwi ani dri. Ohwe ama ni Cara kpo dru 613 ke be dru ame ra ama enzi ni vua ame su dru layu Yesu Kristo si. Ledii ra Rubanga a Cara hwe'jo ama ni ri'i.

Bugu Roma drii 3:20 ojo, “*Ta cara a ide le ri ko ‘ba ‘ba ka ana enzi ni ni ote*” ‘Disi dru kendre ni kaa ote ri ani, ra Rubanga a ama ni Cara hwe jo rii ko le mgbe duba si ‘ba kolu au si ‘i ku. ‘Dria le, lini ‘ba’a esu le Cara dri rii ingo ‘i? ‘Dii ama a’wi ako bi joa dru Cara ta mba ‘jo kpo dru sa kpe ri’i di oba ame ngwi andra a ru enzi ‘ba bu dri te ka ri’i. Adi ki adu ta era Cara dri a ru kpo dru 613 di ‘i a ‘i? Adi ki ta bi le kpe rii a’wi ako ba dri tro era’a ma ka’a olu ka Cara dria ru si kpe si. Ama era’a, ama ta Rubanga a bi le rii ama ta okpo rii jo sa amo lu andraa ru enzi ‘ba budri te ka ri’i sa ‘i. Kolu esu Cara dri a ru si le ama cidru kovu aci a. Oce era enzi ‘ba drii a’wi ako ‘ba dri tro ‘bi joa dru olu jo Cara dria ru si rii kpe di ‘i ri, ide adu? Oma engwi le gba ta lidri ani a? A’a alu sa di ni ku, kole a’i ki ru enzi ‘ba, a’i ki Yesu ni, oko esu ki layu lari dria ru eyi si vua Endri si ri dri ni vua oko anzo ki ani. Ra ana ama ni Cara hwe ‘jo rii ko ba dru ama ni ama enzi ni la li la ka rii tro ote’i. ‘Disi dru ri jo dria dru omu andra ga, ko lea era ki okpo-okpo ama ni ru ai’jo aci olu re tadru ri’i a Yesu ni ako ri ni. Jo a’i Yesu ni ama Aridipi ‘i dru, adi layu esu ra. Ohwe ama ni Cara au si ni ka ama dri se Aridipi Yesu dri. Rubanga oba Cara ni au si ni ko ba dru ame ra dru gba ama enzi ‘ba vua ani ka ri dru ama Endri ni enzi ledi ‘ba ani ledi iga ‘i. Ohwe ama ni ana Cara ‘i vua eze ana Ngwaapi ni alu tende, Yesu ni kohwe dru ama ni lari enzi ama dri ndu tu rii du ka batisimu ani dri si si. Geni ba ka ru aru ka ama ni lari hwe ni. Ama enzi ‘ba ra ako ki esu ko le ka’i Yesu ni au layu esu jo enzi dri a ri’i; anye ngwi ana baciri ‘i au si eku retu rii kingwi ru Rubanga ni. Ko le eri ki, ora ki vua ama ki ta ci dru lejo dri a ru si adu si ta ci dru enga dria ru. Kole zini ga eri layu anda lejo dria ru ‘i a ria ehwi ni. ‘Dii a’i anda vua ce ri’i.

25 Kole duba oniki ama enzi ni ote odriko layu esu

Ta Asi Ba 'dri 'i a Rii Adu?

A'i ki do lejo Rubanga dri si ko le ige ni ki ani lejo dria ru rii si, jo ani ani ku adi ki 'de ta ego ri 'i a ra. 'Di ko ngo ko lu ego vua a'i ce ri'i ku. Farazei 'ba laponya Cara drii tro oce kondre ki maju Yesu dri a mugati nya ka 'dri andi tro ni di, esu oli ija 'ki ai ku jo kondre ki tadii ewo lejo Rubanga dri a lejo a ru ri si 'i. Lejo ojo ama ni, ta enga 'di angwe odri hwi ma'di a ri'i ka ani inzi kpe adu si ohwi asi a ru ku, kali a'a ru si odri efu angwe, asi koka ako. Kendre ana rusi ka Maruko 7:20-23 ga ri ani, "*Okoko aci lejo ani dri tro andr aga ojo,*

*'Ta ma'di inzi di rii ani ta enga 'di ma'di a odri efu angwe rii. Adu si ta unzi rii, ra ego rii tro kenga ondoto 'ba ni asi ga, ama la ta ini ri ide ka, ta ogu ka, 'ba' di ka, uku 'ba zi 'dri du ka, momo, asi unzi, ti enzo, bate, avi, ru ivo lo ka, dri okpo, lali ide ka tro. 'Ta dii cidru ke nga 'ba'a vua ka 'ba inzi ni. '"*Yesu ojo 'ba cidru enzi 'ba adu si oti ki ru enzi tro. Nye ri dia ehwi ni adu ya ni ote a? Oti ama enzi 'ba ni ama olu ka cidru suru Adamu 'dri 'i si. Ndi 'dria ru sa ama ta dii ndre 'jo kpe rii adu si ama 'i vua ami geni lejo dria ru kpo dru sa kuru si. Jo di ni ri, ta asi 'ba dri 'i a rii adu?

Lejo ru si di oru le'di onze, *“Ta ma'di inzi 'di rii ani ta enga 'di ma'di a ri'i, adu si ta unzi rii, bate, uku bazi dri du ka, 'ba di ka, ta ogu ka, ru ivolo ka, ti enzo, momo, avi, dri okpo, lali ide ka tro.”* Ta unzi 'dii ci dru ke nga 'ba'a vua ka 'ba inzi ni. Osi ru Bugu longo dri 'i a, *“Ace ma ndre 'bu nya ide le nya dri si rii di, imba lelego tro sa nyu ba ai ka re ai dri iga si, 'ba ni adu ta nya ana lejo ni ra jo nza di ni ri 'i, vua 'ba oni ta nya ta mba le rii ingo ni ya?”* (Longo 8:3-4). Rubanga ni ana ngasi emu ama dri ingo ni ya? Emu ama dri ana ama le ka ndro si, obi ama ni vua kiza ka ani ko ama olu ka enzi 'ba si odu enzi ama drii cidru pi ana ama eco ka ana boronzi 'i si. *“Opi, nyi opi ama dri 'i nya ru oku vu dri ci dru 'dini nya eku oci vu ndi!”* Opi Davide ongo longo dii Ofu Oku a ana era re a Rubanga ke mu ke ngwi Aridipi enzi 'ba dri 'i ri'i. Ofu Udi a, Majugo Paulo angwa longo alua dii au. 'Dii gba ta au jo rii, ama Rubanga a 'bile 'dini engwi 'jo boronzi ta 'bi 'di dri 'i. Ka ri de te wa rii ana le ama ru ga ri si. 'Dii le Rubanga dri 'i. Kole oni ki ote rii ma ka 'a olu ka Cara cidru Rubanga dri si ni ani ni lazi gba okpo ri'i. 'Dii ama la lecuma enga 'di ama ta ni ka ku dri ri 'i. Ani ta ce ri 'i ku le dria ru ebe jo angwe ki ma kaa olu ka Cara dria ru a ta ni mba ka ama nga si au si vua ilegi jo lidri ovi di si. Ani le Rubanga dri 'i ama ni ama nga si era joa dru ama enzi ba Cara si 'i, i. Lejo dria ru osi ru Maruko 7:20-23 ga, *“Ta ma'di inzi di rii ani ta enga 'di ma'di a rii. Adu si ta unzi rii ra ego rii tro ke nga ondoto 'ba ni asi ga, ama la ta ini ri ide ka, ta ogu ka, 'ba 'di ka, uku 'ba zi dri du ka, momo, asi unzi, ti enzo, bate, avi, ru ivolo ka, dri okpo, lali ide ka tro. Ta unzi 'dii ci dru ke nga 'ba'a vua ka 'ba inzi ni”.*

Yesu ojo ta enga 'di ma'di a rii, enzi a'a ru rii ka ani inzi ni. Ku 'i ri lonya unzi Rubanga a hwe le ri isa ka ama inzi kpe. Ta cidru bile rii pelere, ki te ta enga 'di ba'a rii, dii enzi ama inzi'di ri 'i. Ama ci dru oti ru suru Adamu dri 'i a. 'Disi, oti ama adu tro? Oti ama enzi dri le mudri a limbi eri tro. 'Dii ce ku 'a?

Jo 'dii, adi olu enzi ide ka ako wa'a? adi ki aci Andra ga enzi ide ka tro adu si oti ru enzi a. Adi ki mba enzi ide ka tro 'di adu si oni Cara ote si wa'a? Jo di ni ri adi ki olu Cara si a?A'a alu sa dini ku, jo oma ki olu ka Cara si ni ni sa ke ya ke ca ama ni okpo. Kole era ki ama ujea ca ka ku ni vua kole ebe ki ovi andra ni ama dri ba re ga ki ali'di pi ri ni. Nai vu, ra laru tro ri si, adi ki batisimu Yesu dri rii a'i ari ani dri ama ari di rii tro. Cara rusi'di kpo dru si 613 dii cu wi vua anda. Ki 'ba ni enzi'ba eri jo ndi saa aia endre a ai ko jo a'a ri si. Ke su ame ra jo Cara Rubanga drii anda, ki ama dri ama engwi le amanga si anda kpe ni ama ti ka enzi tro si ni ni, ama nia ale kiza Rubanga dri Kristo a layu dri esu le Ofu Loso Eyi drii, Ari dri'i vua Endri drii tro ra ni ote. Jo era ki uje 'badri a caka ku ni ni ____ naa ovi dru adi ki engwi anda 'ba nga si kpe 'i vua adi ki vu enzi 'ba dri si aci a 'i ____ adi ki maa kpe ki ra rii ko le odu ki ra layu Yesu dri iru. Adi ki lebe enzi dri esu ra. Ko le oni ki ote oma ki olu le Rubanga andra anda vua cuwi ni amanga si kpe. 'Disi dru, Ko le a'i ki Ribanga a andra ga ama enzi 'ba vu ka aci a rii vua ilegi ka kiza dria ru si ri'i. "*Rubanga madri, nya ri ma enzi ma dri iga vua kiza koko nyi ma si*".

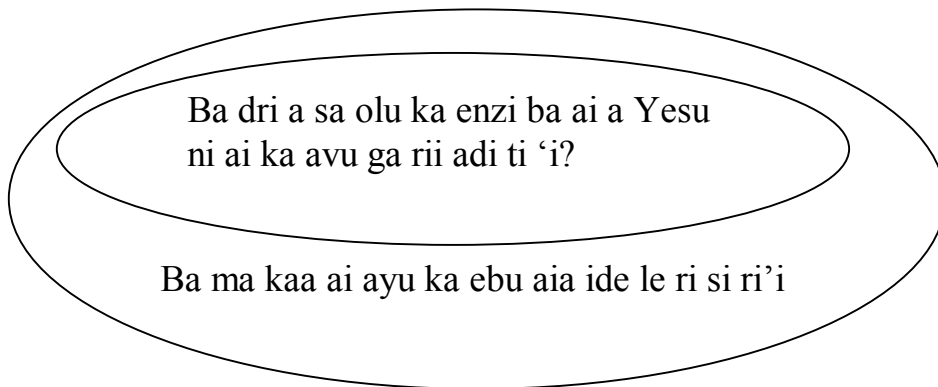
Mgbe, Rubanga ka lokuloku emu ama dri ra ana lejo si. 'Diani disi dru, adi ki lebe enzi dri esu ra. Anyi'ba ondre ki ilegi Davide dri 'ni.ojo, "*Disi dru nyi lejo ali re madri ga anda, vua ta nya ali le rii si adi ta iro nyi ti kpe*" (Longo 51:4). Davide oni ani enzidipi unzi rere nde'dia esu kole obe aci a ri 'i ni ote ki ojo Rubanga na ndra. "*Opi, jo nyu ngwe ma enzidipi, ma enzi dipi, jo nyu ngwe ma anda, loku dru mo lu anda. Jo nya ri ma ra, loku dru ma ra ri ra;*

Vua jo ize ma aci a, ma ya aci a". 'Dii a'i ce vua ra ri jo au si wa ri i.'Dii ovi adi ki evu adi olu au si ri'i jo ole ki ge ni 'ba ka layu Yesu dri ri idri ra 'i.

Ru kpo dru a olu ka suru Adamu dri 'i si, ama ci dru dri vico te ma asi a rii aa.ku ri Rubanga ojo ama ni ingo ni? Ojo ama ni ko le ami de nya ru ku jo oli ke su tee nya ru kolu ama asi ga aa sa 'i. Asi 'ba dri 'i a 'ba di ka kpo aa,ki Rubanga ojo ama ni ingo ni? Ojo ama ni o'di 'ba ku. Ama kpo dru ka 'ba ama ti ka ri ga ama asi ni a mgbe, ki Bugu Ole ri ojo, anyi hwe laru 'ba anyi ti ka ri ni. Kole era ki lejo dria ru anda vua ce, ki le ru ci dru dri asi a enzi aa. 'Dii ce a nosi mbi? 'Dii gba dru ce. 'Diani disi dru, kole ami de adu Rubanga nandra 'i? Kole ama'i ama ci dru 'ba enzi ide ka ri'i vua 'ba dri egwe ka 'di ta ra ka enzi dri ku ri'i. Kolu ce ku ama ni ra kaa aje ni ama 'ba anda rii adu si ami de enzi ku ru 'i. Ki ame ngwi enzi 'ba ni endru adu si ami de enzi endru ra si a, iyo oti ama enzi 'ba.Jo sa ami'de adu, amolu enzi'ba. 'Dii ra ama ni le be enzi dri esu jo A'i Yesu a batisimu dri si ri'i. Ama 'dri a enzi 'ba ku rii ta ama ide le ri si: ovi dru bate ide ka, ogu, bate,_____ki ama enzi 'ba rii ama ti ka enzi ba si.

Oti ama enzi dri le mgbimngbi mgbimngbi mudri a limbi eri tro ama ruti ka Rubanga na ndra enzi ‘ba si, adi ki engwi anda mori ‘ba dri si kpe. Ra rii adi ki rumu ru anda ani. Oti ama uje enzi dri tro, di si adi ki olu anda ingo ni gba jo ide ki enzi dii ku ru sa ‘i? Alu sa adi ki olu Rubanga andra ‘ba nga si kpe. Jo oce ru anda ri, ru dranga. Yesu ungwe farazei ‘ba laponyia Cara drii tro ‘*ba dranga ri*’i. Ba ci dru oti ru enzidipi di si dru ka ki enzi ide Rubanga na ndra aia lidri a ru. Ma’di ce dia ani dri ani omgba oja ku sa ani ore ma’di zi ku sa nosi ani ogu libira ana li dri ni ga ma’di zi dri ku ru ri ka enzo jo au adu si ‘ba ci dru oti ru enzi’ba. Ma’di na ani na’i enzo, enzidipi, vua dra nga.’Dii ovi Rubanga a ani ndre jo ri’i. Ma’di alu alu enzidipi eri jo ndi odu ani ti jo ri inga. Nyi’de ta enzi rii alu sa kuru sa, nyi ya aci a. Jo sa nyi mba Cara cidru ni ta, nyo lu dri enzidipi vua nyi ya aci a. ‘Dria ama adu ta ide au ovi dri ba jo dia ni di si ‘i? Ko le du’ba ozi ki kiza Rubanga dri ni vua omu ki ru rua ru lari esu’jo ama enzi si. Jo ari ama ku ru, ama vu aci a. Naa ka re ama vu re ga ri’i. “Ba tete lejo Rubanga dri ai ka ra rii ai ki a’i gba enzi ba ni ra rii ni. Vua tro sa oni ki ai kengwi anda wa rii a’i si ni ote rii ni.’Disi dru, oni ki lejo ‘dria ru ga ka vua ‘ba ka mara ga era kaa ako ni enzi nde’dia ri’i ni ote. ‘Ba lejo dri aru ai ka ra rii anda, jo ‘jozi kolu ki enzi ‘ba sa ‘i. ‘Dria oti ai di lejo dria ru si ana le si vua ai ‘ba tutu co re ru a ru nza ri’i.

Ba Ma kaa ai Ayu ka Ebu Ai a Ide le Ri si rii Dria sa Olu ki Enzi'ba

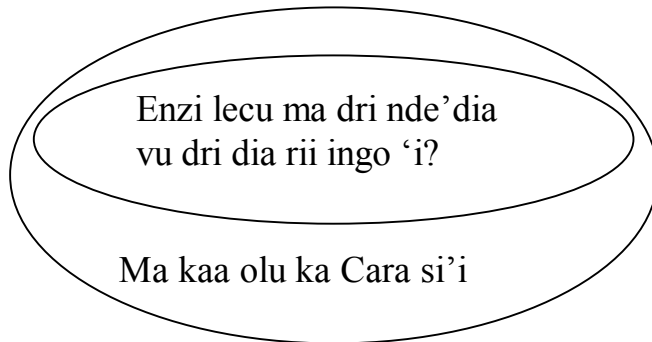
Anyi ba ola ki Galatia 3:10 ti ana ciri ciri 11 tro,

“Ba te ebu Cara dri ide ka au rii alu ko de ai dri; Bugu ole ri ojo: ‘jo ma’di Cara ci dru s ile bugu ‘a ri a vu ni oko’di ku rii, alu Rubanga dri ko’de dri aru. ‘Disi dru ite’de ru pelere ma’di alu sa ru ba ‘di anda Cara si Rubanga andra ni iyo adu si Bugu Ole ri Ojo; ma’di anda a’i si Rubanga andra rii kolu lidri”’.

Ojo ru... *“Jo ma’di Cara cidru sile bugu ‘a ria vu ni oko’di ku rii alu Rubanga dri ko de dria ru”*.

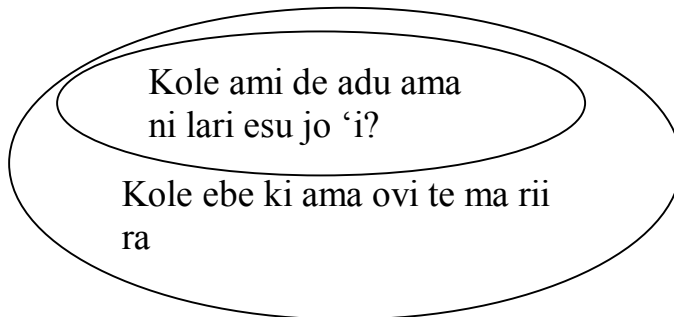
Rubanga ohwe ama ni Cara adu lejo si? Ohwe ama ni Cara ni rii au si ni ame ra dru ama enzi ni (Roma 3:20). Vua tro sa ole ama ni ote ama enzi ‘ba vu ka aci a ri’i. Nyi geni Batisimu Yesu dri’i, Ngwaapi Rubanga dri’i, vua nyi ti ru ‘di eyi si vua Endri si. Jo ‘dini nyi rari enzi ‘dri a ra, nye ngwi anda, nyi lidri olu re tadru ri esu ra vua nyi ya bu a. A’i kolu anya asi ni a aa.

Enzi Lecu ma Dri Nde'dia Vu dri Dia Ri'i

AME su tutu ama a'i a olu ka tutu dria ru idri aa si. Rubanga ka lari hwe 'ba a'i ai drii lejo dria ru idri ri 'ba ti ni. Ki odu disi, a'i 'ba lofo, Kristo'ba amgbu oma ki olu ka Cara si ni ra. Ojo ru gba ra oma ki olu le Cara si. Ki 'di engwi adu ni ingo ni? Ko le era ki ani 'dii lali ovi ingo ni ri'i ya 'i ama ni olu jo cara 'dria ru si. Oma ki ra sa ke ya ke ca okpo. Ojo ai ni, *"a'i ke nga lejo nze le ri eri ka ni ga, vua eri le rii lejo Rubanga 'dri'i"*. Kole obe ki mi ngwe ngwe 'ba dri rii pi 'ba ni lari esu jo 'i.

Kole Ebe ki Ama Ovi Te ma Rii Ra 'Ba ni Lari Esu jo'i

Ma'di ka ra ri wa ni ingo ni? 'Dii te ce rii kesu a Ma'di ai ani enzidipi ni kpa. 'Draa sa 'ba amgbu ziti esu ki driso layu ku ru adu si ka ki ta ego aia ige ni le ri ga kpe. Rubanga ojo 'ba enzu ka Cara ru ri ni alu ode aii dri ra.

‘Ba iti ri kaa ai ke ngwi anda ma kaa Cara ta mba ka si aia Yesu ni ai ka avu ga rii alu ode ai dri ra. Ai ki Rubanga ni ra, ki ru sa ka ki uraa ko le ai ko lu Cara a le kaa ri ani la ri esu jo. Ma ozi, adi ki engwi anda ebu ‘baa ide le ri si wa’a? Adi ki engwi anda wa rii tete geni ‘ba ka lejo Yesu dri idri si vua adi layu esu au si adi te. Tete geni ‘ba ka batisimu yesu dri idri, ari dria ru idri, vua Ata, Ngwaapi, Endri Ole ri tro ri ka ama ayu ni. ‘Ledii ra Rubanga a Cara ai di hwe jo ama ci dru ni engwi jo anda ri’i. Layu eyi dri Endri tro rii ovi ru ebu ‘ba dri tro ku. Ki ra rii ovi ru a’i lejo Rubanga dri ‘i a ri tro. Rubanga ebe ama kulala rii a’i si adu si dii ovi ana lari ama dria ti ni uba jo vua iko joa dru ri’i.

‘Ba Yesu ni ai ka ra rii esu ki layu ku ru adu si? Adu si ai ki le jo layu dri eyi dri vua Endri dri rii ku ru. Ama sa, ama te sa mbi ai ani, ri esu layu a’i si rii lejo Rubanga ‘dri ai ka si. Ke su oli jo ‘ba eri ko’i ta oni anya ‘i’jo ri idri, ma’di te sa ebe le vule ga ri ka ci andra ga ebu ni ide ka tro, jo ma’di zi rii odu pi, Ma’di ebe le vu le rii ki te’dea ma’di layu esu’di ku ru ri’i. Alu ri le odu pi ki vua alu ri le ebe mara ga adu si? Ra ni ama la ma’di zi jo ri otra asi lejo Rubanga dri eri re vua a’i re a, ki zi jo ri le otra asi okpo si re re rii Cara ta mba re ga di si mgbe sa obe ani aci a. Ma’di na ani na ori ka ga Rubanga dri, ki Rubanga oyo ani angwe ke ndre lagu a aga ka ana pa ni ‘dri ri ani. Jo ma’di obi aga ka Rubanga dri ma kaa Cara ta mba ka si ni ni sa, adi ai be gba dru aci a. Le dii ra layu esu jo eyi si vua Endri si ri’i.

“Ba te ebu Cara ‘dri ide ka au rii alu ko’de ai dri; adu si osi ru, ‘jo ma’di Cara ci dru sile Bugu a ria vu ni oko’di vua ide’dia ku rii,”

“Ma’di alu sa ru ‘ba di anda Cara si Rubanga andra ni iyo, adu si ojo ru, ‘ma’di anda a’i si Rubanga andra rii ko lu li dri”

(Galatia 3:10-11, Roma 1:17).

Lejo Rubanga dri ai ka ku ni andra a ru enzi. Inza joa dru, lejo dri aru ba ka mara ga ovi ‘ba dri te ma ria vu ni oko ka si isa enzi. Ru ba dri di ko lu Cara ‘dri aru si kpe adu si oti ama enzi ‘ba vua adi aci enzi tro lidri ba dri a ru. Adi ki enzi ide gaa dru dia, gaa dru na a vua ka re cidru vu re ri iga. Ko le era ki oti ama ru si disi dru ami ko nyia kpe ki te wa rii ama ci enzi ide ka tro andra ga. ‘Ba ni kendre evu retu go peteleza dri ani, jo obi unzi le ire ire ni, ko zo ka ca ka re ci dru ga, ama sa ama na ani. Adi ki enzi unzi ri ide kare ci dru vu re ri iga. Nyi dia eno ni ko wa’a? Nyi dri a sa nyi mu ke ndre nyi ole ani a? Jo ini ta gba nya nga si nyi dri ote, nya ma kaa olu ka ole nya dru ni ga mgbe ki ra rii nyi eyi vua ari Yesu dri a’i au. ‘Ba ci dru driso ru ti ka di ku ru rii ko le ko be ki aia ‘dri okpo ni pi vua kai ki ai Rubanga na ndra enzi ‘ba bu dri te ka ri’i. Nai vu, ko le du ba kengwi ki le’jo dria ru iga au si ni koni ki dru ana lari ai ari jo eyi si vua Endri si rii ote.

Ba Ci dru Oti ru Enzi Tro

<Maruko 7:20-23>

“Oko ojo, ‘Ta ma’di inzi di rii ani ta engadi madi a rii, adusi ta unzi rii, ra ego ri tro kenga ondoto ‘bani asi ga amala ta ini ri ideka, ta oguka, ‘ba ‘dika, uku ba zi dri duka, momo, asi unzi, bate, avi, ru ivolo ka, dri okpo, lali ideka tro. Ta unzi ‘dii cidru kenga ba’a vua ka ba inzi ni.”

Ta Baa Ura Le Kide Ru aia Urakaa Ri ani ri si aia Dri Oci ru Ra

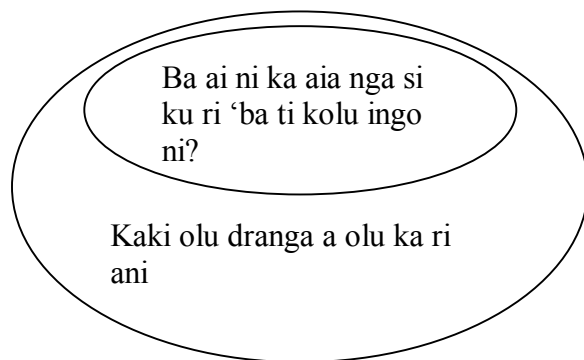
Atijoa dru rii ale ma zi nyini lazi alu, indre nyi nya nga si ingo ni? Nyu ra nyi cuwi a no si unzi? Ira adu? ‘Ba ekpa dru kaki olu ori tro. Nyolu unzi nya raa kaa na ani ku, kusa loso nya rakaa na ani ku. Nyu ra adi ka lidri pelere Endri dri ri ase ni? Kolu ma’di ago kusa/izi ura dia ana ngasi ani loso ri ‘i a? Kusa ago/kusa izi ura dia ana nga si ani unzi ri ‘i a?

Diivu. Ale mazi nyi ni lazi zi. A'di ka lari esu wa ___ rii ni?
 Ma'di enzi ga tro ri'i a nosi ma'di enzi nza tro ri'i? ma'di ai dia
 ra ago kusa /izi ani ide enzi ka ru la kpe rii ka rari ra ama la
 ma'di ago kusa/izi dii ma'di ai dia ani enzidipi bu dri te'di ri'i ri
 'i. Ma'di ledi ani ledi ka layu loso go Yesu a ti ubale ani ni ra
 ri esu ra rii ni. 'Ba ni adu? *'Ama ba enzi ide ka ti lika ako ri'i'*.
 Isaia 59 ojo, enzi ci dru drile mgbimngbi 'ba asi si aa. 'Di si dru,
 ete'de ru pelere 'ba cidru ai 'ba enzi ideka ri'i. Esu jo enze ki ta
 dri ba ta 'ba ni ni dii enzi dipi ni dri ni sa, 'ba amgbu ko gaa
 mgbe. Ki, 'Ama alu alu tete *'ori ta unzi ri dri 'i'* ni dii ta dri 'ba
 ru nze'di ce ri'i. Jo esu ondre ki ama ama nga si anda anda 'i ri,
 ama gba 'ba unzi ri,i. 'Ba itiri kaa ai aia ngasi anda ri 'ba ti isa
 kole tati a okore ga koba ki asi lejo di idri. Ki, ondre ru 'ba
 amgbu ole ki jokaa ai 'ba enzi ide ka ri'i ni ku. Ai amgbu kolu
 asi egbwe tro amala kaki iti ria ai enzi ako. Ki ama olu ka 'ba ta
 unzi ri ide ka ri'i si, aba mbere mbere a enzi dri di ka vu mbe
 kare ci dru ga. Esu kolu ta ce ri 'i ku dini ri, drinza ka ama ko
 enzi si ci rere. Ama la esuru ama amgbu drinza oko hwa alu sa
 ku jo te ami de ta unzi rii ingo ni sa 'i. Alusa, aia urata isa oni
 ku. Ma'di alu alu ago nosi/izi, dri urata itede'dia "ta dii drinza rii
 aa." Adamu ti Eva tro oce kide ki enzi 'di ofe ki mgbe ani ki ai
 hwe lofo. Odu disi, enzi ba amgbu ka ra ni ama abi ebe ni unzi
 di iru ___ Abi ebe ni enzi ide jo ri'i. Kaki ra ni aia enzi 'ba 'ba zi
 ni ugu ausi ni ai kesu dru lamgba Rubanga drii ku si. 'Ba a dri
 ociru ta aia ra le kide ru aia lekaa ri ani ri si ra. Kaki uraa aia nga
 si ai oza 'ba ziti ra. Disidru, jo eri ki ofu ta unzi ri dri ni, kaki
 owo ere kili kili kaki joa,

“Ba ka ta unzi dia ni di ide ingo ni? Ma’di ka di ide gba ingo ni? Barangwa ka ta di ide ‘ba ani ti ka ri ni ingo ni?” Kaki iti ria ai le aia nga si ai ide ta na ani nai ku.

Ma ozi, ani ta okpo rere ri’i nyi ni nikaa nyi adi ‘i ya ni ote ‘i. Ama ni ama ni jo ama nga si ote, kole ati joa rii ame su lebe enzi drii kpa. Ka saa du nza ama ni ama ni jo ama ngasi anda anda ‘i, ki ama ziti amgbu aa ka di esu alu sa kpe paka odu ama dra jo ri inga.

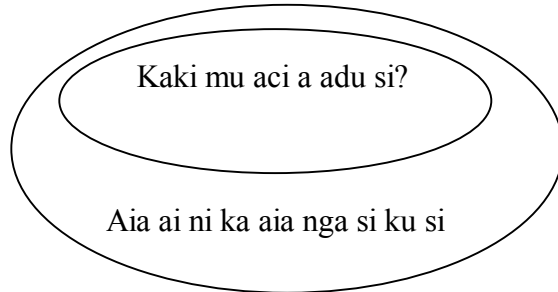
Nyi ni Nyi Nya Nga si Ote

Saa ziti si amevu amesu a ‘ba amgbu ziti oniki aia nga si ai ku. Scrates ojo, “Nyi ni nyi nya nga si ote.” Amala, ru amgbu ziti oni ta asi a rii adu ta ya ni ku: ‘ba di ka, Ogu, ‘ba zi le ka asi a, a’wi ako, asi ti unzi, ti enzo, vua a’wi ako mi drii tro kpo dru.... Ma’di ago kusa/izi ani ni di ana nga si ku ri a ti ga jo ini drii aa ki ana ti si le ka lejo pelere ri jo au. Ra di dri ni amala ma’di di ani di oni oti ani enzi dipi unde dia enzi si ri ‘i ni ku. ‘Ba ziti amgbu vu dri dia aa oni ki di gba aia ovi tema ri kendre ingo ni ya ni ku. Unza ki ai aia nga si ra disu esuki aia ze le ti eko enzo enzo aia ujo le ri inga. Oni ki ai ka

ai ‘be enzo ai dri aia nga si ri ___ si aci olu re ta dru ri ‘i a ni ku.

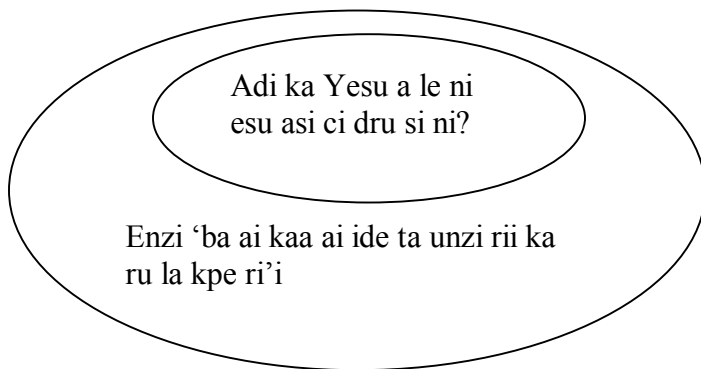
‘Ba Ka Enzi Ide Andra Andra Aia Lidri a Ru

Anyi’ ba ondre ki dri Maruko 7:21-23 ni. “*Adu si ta unzi rii ra ego rii tro kenga ondoto ‘ba ni asi ga, ama la, ta ini ri ideka, ta ogu ka, ‘ba di ka, uku ‘ba zi dri du ka, momo, asi unzi, ti enzo, bate, avi, ru ivolo ka, dri opko, lali ide ka tro. Ta unzi dii kenga ‘ba a vua ka ‘ba inzi ni.*” Asi ‘ba dri oga ura ta si eri jo odu ai kojo aa ri inga. Anyi ba oraki dri kendre asi ni ide gilasi si ani oko iga aa ni ta eyi eyi ngu di unzi ri si ndru cu binyi, ungwea ama enzi ‘i. Adu ta karide ni jo ma’ di di kari ngwi vulega kusa andra ga ‘i? Ta eyi eyi andi (enzi) ni dii amala kora kare cidru ga. Jo ma’ di di kize ru ogogo, enzi di isa kaca kare ci dru ga ogogo. Ru, enzi ‘ba dii, adi ki olu ‘ba lidri tro la di ani. Adi ki enzi ide kare cidru vu re ri iga. Adi ki enzi ide ‘ba lidri a ru adu si ru ‘ba enzi ideka rii. Lejo ni, oni ki ru ‘ba enzi ide ka ri ‘i ni ku, kusa ovi zi si, ru ehwi enzi dri ‘i ni ku. Ru ‘ba enzi ide ka ri’i adu si enzi ehwi ama asi ga ido jo mgbe odu ama ti jo ri si. Enzi ama idele ‘di ni aca ka ni adu, ki alusa, ‘ba ole ai kaa ai kidea ni ku, ku ‘i ri esu ai enzi ‘ba. Kaki uraa ‘ba zi oba ai ni enzi ide jo ni disi dru, ai aia nga si ‘ba unzi ri’i ku.

Jo kendre ki enzi ide re sa, ‘ba koraa ta te ru le di aia enzi ni ru jejo pelere di rii enzi a olu ka ‘i . ‘Disidru kaki ai itiri mgbi saa ci dru si jo ide ki enzi ra ‘i, kaki joa aia nga si dii aia enzi ‘i ku. ‘Dii ama la ama ama le pelere rii ama nga si si, ‘dia ehwi ni aci ka andra ga enzi ide ka tro ni loso ni a? Anyi’ba aci ki andra ga imba ka na tro. Jo gilasi a a oga enzi si, kengwi andi. Ru ani angwe esi ri je ka au ni ko nyi ako. I de ta ku di adi ki ana ru angwe asi ri je ta loso ama idele ri si be ani ingo ni ya ‘i, alu sa konyi ani iyo, jo gilasi dia a oga enzi si ‘i. Oti ama enzi amgbu tro asi a vua enzi di ka alu sa ama asi a a ni ebe kulala ni kpe; ide ta ku jo te enzi ama izo le leti a si ri kolu ingo ti sa ‘i. Amala, ama enzi ide ama lidri a ru. Jo ma’di zi ago kusa/izi oni ani ma’di enzi ide ‘di rii ni ku, ma’di dii ago kusa/ izi dii kaci andra ga ana ovi unzi enzi dri di uzu ka tro.

Enzi ni ta ‘ba ci dru asi rii disidru kong a ‘ba asi a si tete ta angwa gaadru ri le ka tau si kpe. Jo ide ki enzi angwa ni, adi ki lea bongu si vua jo ole zini ga ‘di, adi angwa a bongu liri si... adi lea tawulo si adi ko adi ‘i’wia... adi ki raa jo aci ki andraga enzi ama dri dii le ka tro dia ni, koko kengwi pelere, kite ide dia ni sa enzi di kaci ti ka tro andra andra. Nyiti ri ‘di koya ndi koca ingo pi? ‘Di koya andra ga ndi odu ma’dia a dra jo ri inga. ‘Ba ka ta ide enzi dru paka odu aia dra jo ri si. ‘Dii ta ‘ba dia ami geni Yesu ni au ama ni layu esu jo ‘i ri ‘i. Ama ni layu esu jo, Kole ama ni ama ama nga si ote.

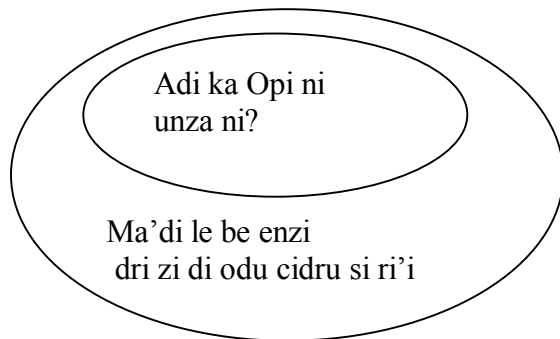
Anyi ba ojo ki dri nosi ago eri obi ai gilasi eri ga di ta eyi eyi andi ri si ndru di tro. Gilasi dii eri truwasii aa oga enzi si. Madi zi ri ondre ani ana nga si oko ojo, “Wooo, ma ma’di enzi dipi na ani ri ‘i.” ‘Disi dru, mgbe azi ru ra vua oya madi ani ikonyi di wa rii undru si. Ki zi jo ri le ura ani gba dru enzi ako. Ka ta unzi ana nga si ani ru ri ndre kpe disidru kiti ria ani enzi dipi ku. Ana lidri a a ni ru, kaci andra ga enzi di le ka tro, ka ewo alu ri i’wi draa mgbe ka ewo zi jo ri rii iko... mgbe emi emi kolu ewo zijo ri iga....

‘Ba olu ka aia lidri nia loso rii ekpa dru, kaki maa ai kide dru enzi ga kebe dru ta i’wi ka di ani be dii kolu dru iyo. Ki enzi a olu ka aia asi ga tesa aa si, ta loso ania idele rii adu? Olu ka loso oji ai alusa ca re bua ga ku. ‘Olu ka loso ka ai ji ra rii leti ya jo aci a ri iga. Ma ozi ma lele ndro ri, ‘oluka loso’ ka tete ‘ba ji aci a. anyi ‘ba oko ki lini ‘dii asi a. Jo ‘ba kolu loso aia enzi olu alu sa palanda ku, ki tro sa kaki olu enzi ‘ba. Ta asi ‘ba dri ia rii adu? Enzi a? Asa a? Oo! Urata unzi ri ‘i a? Oo! Ogu naa aa ‘a? Oo! Lecu ma naa aa ‘a? Oo! Adi ki iko nyi a kpe ki rarii kole aiki ru ‘ba enzi ide ka ri ‘i, jo ndro le ondre ki ‘ba nga si adi ta ide enzi ani kusa aw’i ako drii ide, oca joa ama ni amide isa ide ku ‘i. ‘Dii lete ta ani nga ama idele boronzi si ri dri ‘i ku. Ki dria le, ama e re amba di le? Jo avu fonyi oru ri iga ni, koleji, ziti tro ri iga ni, adi ki ido era kaa ta ci dru ‘ba a rii enzi.

‘Dii ce ku a? Onze gba ta ce rii, enzi ama si ri uzu ka ni ta okpo rere rii. Ani ani ku a? Ama iko nyi a kpe ki rarii ama ci andra ga enzi ide ka tro. Ki adi evu adi era a ra, adi ki joa “Andra ni ma ni di ni ri mi de ta dii ku.” Amala, adi esu a eco kaa ni kolu okpo. ‘Dii ce ni adu si? Adu si ama ci dru oti ru ‘ba enzi ide ka ri ‘i. Ama engwi tau rii tete ama olu ka loso si kpe. Ta kole oni ote rii oti ama ‘ba enzi ide ka ri ‘i rii au si amesu dru layu wa si. Enzi ‘ba ci dru layu Yesu a ti uba le ri ai ka ri ba ti ka tete lari esu ra rii ni. ‘Ba ura kaa, “Mide ta ego rii nza ku ru ku sa mi de enzi ku ru” rii ‘ba ai kaa yesu odu ama enzi ni ndu tu dru vua jo ai a’ i ku ai kovu aci a rii. Kole ru ci dru koni ote ovi enzi ide jo dii ru ci dru a ru ga aa adu si oti ama au tro. Jo ma’ dia ura, “Mide ta unzi rii nza kuru jo kesu oli mesu layu enzi angwa di si wa ‘i” Gbe nyi ti ri madi ago kusa/izi dii kolu enzi dria kulala a a? Alu sa ka ri de di kpe. Ma’ di ago kusa/izi layu esu ‘di wa rii ma’ di ni dia ani ma’ di enzi dipi ri ‘i ni ote ri’i. Ago di ‘i kusa/izi dii ai Yesu odu enzi ama dri rii ana batisimu Abu Jurudano ga ri si vua uhwe musara enzi drii saa ana dra jo kuruce dri ri si ni ra rii ni.

Jo esu tee layu ra nosi kuru sa, ru ba’ba olu le ura ta ori dri tro. Ama ‘ba enzi ide ka rii. Ledii ta ama au ri’i. Adi ki te layu esu wa rii kesu a adi ki Yesu odu ama enzi ni ndu tu dru pi ni ai kpa.

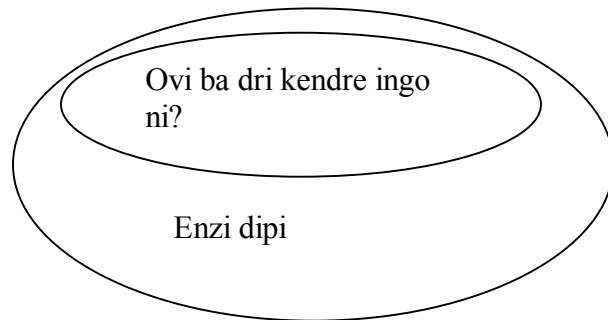
Rubanga Ayu Ba ‘Enzi Angwa’ Tro rii Ku

Rubanga ayu ‘ba ‘enzi ciri’ tro ri ‘i ku. Rubanga oba bi sa ‘ba jo kaa “Rubanga, nyi ndre gba enzi ma’drii gaa ngwa dru di” ri iga ku.’ Ba ana kiza ete re au tro rii ‘ba jo kaa, “Rubanga, ma enzi dipi ri ‘i. Jokaa ma ya aci a rii, vua jokaa ayi nya ri mani ma ri ‘i.” Enzi ‘ba gba jokaa, “Rubanga, jo nyi hwe mani lari ra lokudru ma rari ra ri’i. Draa hwa azi ilegi enzi ru jo rii ku adu si ani ote ma ta zi ide kpe ki rarii maci andra ga enzi ide ka tro. Ayi nya ri ma ni ma.” Rubanga ka lari hwe ‘ba asi ‘ba ka ani si ri ni. Ma manga si masa ama ilegi enzi ru jo odu ci dru si ledii ra, ki alusa ilegi enzi ru jo ledi ayu ma enzi dri a ku ru. ‘Disi dru meya awo Rubanga na ndra ako milegi, “Rubanga, Kiza koko nyi ma si vua nya ri ma ma enzi ni a si ci dru.” Ma’di ilegi di diani ri ka rari ra. Kaki evu kaki layu Rubanga dri ai ra vua kaki batisimu Yesu a esule Yoana Batisita dri ri isa ai ra. Kaki rari ra. Rubanga ka layu hwe te ‘ba ni kaa ai ‘ba ta unzi ri ide ka ri ‘i ni ote ri ba ti ni, baciri ta unzi ri dri ‘i. Jo kaa, “Mide te enzi angwa dii au rii. Ayi nye be mani au si ra rii,” ‘ba olu ka dri so enzi ‘ba rii vua Rubanga ari ai ku. Rubanga ka tete ‘ba jokaa aia nga si gba ‘ba enzi ide ka ri ‘i ari au. Osi ru Izaia 59: 1-2 ga, “*Majo anyi ni Opi a dri ni ali ku, ka ‘ba ari kpe ku; vua ana bi ni ta eri re ga anzi ku, bi dria ru ka ta eri kpe ku. Ki anyi ni ote enzi anyi dri anzu anyi anya Rubanga tro ra; Vua enzi nyi dri eco adrati dria ru ni nyi dri si pi, ausi ni keri dru ta unzi nya idele rii ku si.*”

Amala ama rutika ‘ba enzi ‘ba rii si, Rubanga ka ama ndre kiza si kpe. ‘Dii ama la ana dri ni ali si ku, na bi ni anzi, ka te eri ama enzi ni ebe jo kpe si ku. Rubanga ojo ama ni, “*Enzi anyi dri anzu anya lofo ni ma tro ra; vua anya enzi ani ma andrati ni anyi eri re a ga ci, ausi ni meri dru anyi ku si.*” Amala enzi a olu ka ama asi ga agbu si, ama to bua kpe, jo tee jo ti kawu ru mgbo ani ingo ti sa ‘i. Jo ama, ‘ba ta zi ide ka kpe ki te enzi ide ka wa rii au ri, kozi kiza saa ci dru ama enzi ide jo ri si ni, kole esu Rubanga isa ko’di ana Ngwaapi ni odu ci dru si. Ki Rubanga ole ta dii ide le ku. Ojo, “Eya ma dri enya enzi tro odu ci dru si ku. Aze ma Ngwaapi ni anyi ayure anya enzi ci dru a ra. Ta te kole a nyi ra rii odu di nya enzi ni ingo ni ya ‘i vua nyi ko nya ‘i dii ta ce ri’i.’Dii vu, nyi ngo nyi geni Ofu loso eyi dri Endri tro rii nyi ni lari esu jo au. ‘Dii le retu ma hwele anyi ta, ma bi le ri ni ri’i.” ‘Dii ta ana jo le ama ni ri’i, “Anyi geni ma Ngwaapi ni vua anyesu lebe anya enzi dri ni. Ma, anya Rubanga, eze ana Ngwaapi ni anyi ayure anya enzi ni a ci dru. Anyi geni ma Ngwaapi ni anyi ko anyesu lari.” ‘Ba ni kaa ai nga si ai ‘ba enzi ide ka ri ‘i ni ku rii kaki ana kiza ni zi enzi ciri ciri ci dru aia idele ri si. Kaki vu andra aru enzi unzi ka nya aia idele ria anzi ni ni ka ako ra rii mgbe kaki ilegi. “Ayi nye’be enzi angwa dii ra. Mide di ku’u.” kaki bia ani unza le ilegi ovi ledi ani ledi si. Adi ki enzi ide te vu alu ku, ki adi ki ide a saa ci dru si paka adi fu dra. Kole ozi ki kiza enzi drii paka saa driso ‘baa olu jo di si ‘i, adu si adi ki enzi ide ka imba kpe ru ‘ba dri ka Cara enzi dria ta ni mba au pa ka adi fu dra. Lebe esu ka enzi angwa ti lea ide le ri si iko lejo enzi drii ku ama la odu alu alu si adi enzi ide ka ru la kpe. Disi, leti te ama ni engwi jo kulala enzi dri a wa rii ama enzi ama dri ba ka ndu tu dru si Yesu ni ru ‘i.

Bugu ole ri ka enzi ‘ba lidri drii la ovi ani di ni:

“Adu si anya dri esu enzi ana ari si, vua anya dri za esu enzi au si; anya ti ojo enzo ra, anya ti ka ta ‘ba di jo ri ujo au, ma’di alusa anda ungwe di ana iyo, vua tro sa ma’di uludi anda ndru si ana iyo. Kaki lejo iyo ri igeni au vua tesa kaki enzo nze au; Kaki enzo ti au vua dride aia esule laka rii enzi. Kaki ele ini dri uga, kaki ko kaki a’a ru mani mani voi esu au; ma’di aia ele ni nya di ri mgesa ko dra ra, adu si esu ele uga di na ia ini kefu ni. voi aia idele ri ia alusa bongu efu ku, kusa kaki ai aku ebu aia idele ri si kpe; adu si ebu ai dri ‘i ebu enzi dri ‘i, vua aia dri ga rii te sa ‘ba di ka. Aia pa ka ai ji te sa ta unzi ri idere ga, vua kaki tesa ta ti uba ari ma’di enzi ako ri dri su re ga; urata ai drii ura ta enzi dri ‘i; aia leti ni leti ri za jo ri ba ti leti ri volo jo ri tro. Adu si oni ki leti egbwe esu jo ri ‘i ku, vua leti aia ko le ri iga alu sa anda iyo; engwi ki aia nga si leti daga daga tro ri ani; adu si ma’di leti na ani na du di au ri esu alu sa egbwe ku”
(Izaia 59:3-8). ‘Dri ‘ba dri ondi ru enzi si vua kaki aci andra ga enzi ide ka tro ‘i paka aia lidri a ni a ndutu. Ta aia idele rii ci dru unzi. Vua ama ti ‘Ojo enzo ra.’ Adu si ta ci dru enga di ama ti ga rii enzi. *“Jo sitani ka enzo nze, ka lejo ani dri gba rii jo au”*
(Yoana 8:44). ‘Ba ti le Endri si di kuru ri ‘ba ti oleki jokaa, “Ma nyi ni gba ta ce.... Ma jo le nyi ni ri jo au. Ta ma jo le dii ta ce ri ‘i....” Ki, ta ci dru aia jole rii alu sa ora ku ama la kpo dru enzo. Ama la kendre ondo ana ru si ka ra ri ani. *“Jo sitani ka enzo nze, ka lejo ani dri gba rii jo au.”*

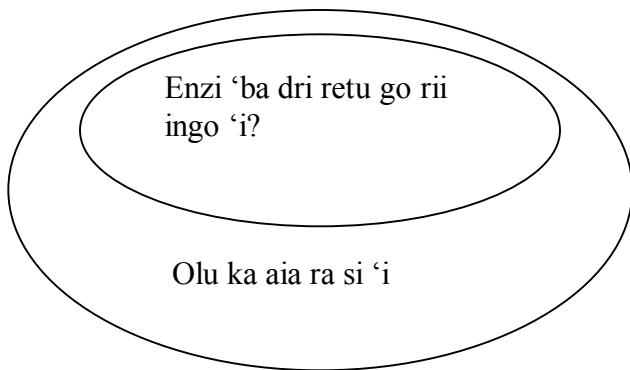
‘Ba ka geni ai dri ri ‘ba lejo iyo ri iga vua kaki enzo onze au. Ta unzi ri ko ti ‘ba ru koko ka enzi eji. Kaki ele ini dri uga kaki ko kaki mani mani voi be au si, Rubanga ojo, “*Ma’di aia ele ni nya di rii gba dru ko dra ra, vua aia ele edra di ri ‘i a ini ke fu ni.*” Ojo anya asi ti ga ele ini drii aa. Ledii ra kolea ama ri ru dru ofu loso eyi dri Endri dri tro ri si ri ‘i. Jo ma ri ta jole Rubanga dri ni, ‘ba zi ti ledia aa mge kaki ido jolea, “Ayi, ‘ba di! Ojo ma ni ta Rubanga dri ku. Saa ci dru ma le joadru mi de ta ri si, enzi ko zo ma ru ni. Ko di mgbe sa pi a. Ma alu sa saa ji enzi ideka kare cidru ga ni ako kpe. Mi ko nyi a kpe. Enzi oga ma a ndru. Me ngwi ra ako. Disi ale ojo sa ma ni ta Rubanga ni ole ri idri ku.” Ma’di ago kusa/izi di oni mgbe sa ani ma’di enzi ide’di ri’i ni ote, ki rarii ago kusa /izi di oni Rubanga ari ani ofu loso ana le dri si ni ku. ‘Ba te ni kaa ai ‘ba enzi ide ka ri ‘i ni ote ri ka lari esu wa ri ‘i ni. Amala, ‘ba kpodru ledi ani. ‘Ba cidru ago kusa/izi rii ka enzi ide kare cidru ana yare ri iga tro. Enzi ka ca kare ci dru ga ama la ‘ba ci dru ai ‘ba enzi ideka ri ‘i. Leti tete alu ama ni ru ari jo ta endre di ledi iga wa rii mori Rubanga dri ‘i. ‘Dii nyi ti ri gba ta au jo ri ‘i ku a? ‘Ba enzi ideka saa aia olu jo a lemi tro rii, asi egbwe tro rii, ku sa olu loso tro ri ka rari Yesu Kristo ni ai ka si ra rii ni. Adu si Yesu eya ama ari re. Odu gbadru nya enzi ni ndutu dru pi. Nya ‘i nya nga si nyi enzi dipi nyi ko nyesu lari.

Kesu oli ami de ta cara a lekaa ri ani ri, ka ama ari wa'a?

< Luka 10:25-30 >

“Laponyi odu nasi cara dria alu emu ani dri, ani ti ondi ‘jo ojo, ‘Laponyi, loso ri ta mani ide le, mani lidri olu re ta dru rii esu ‘jo rii a’du? Ki ojo ani ni, ‘Bugu cara Rubanga dri dri o’jo a’du? Nyi ehwi ani, enze ingo ni?’ Ma’di ‘di ai, ‘du’ba anyile Opi Rubanga anyi dri anya asi ci dru si, Endri anyi dri ci dru si, vua ko le any ile anya wadezi ni ke ndre anya anyi leka ri ani.

Oko ojo anini ‘nya ‘i anda; nyide ‘dini ri, nyi lidri olu re ta dru ri esu ra.’ ‘Ki ani anda ni ite’de jo, ma’di’ di ozi Yesu ni, ‘ma wa’dezi ni adi’i?’ Yesu a ‘i ojo: esu ma’di zi alu enga Yerusaleme ga ko mu ana amu ga Jeriko a, ‘ki eci ki’ ru ogu tro, ogu di ba ti unzu ta dri aru ‘rii cidru pi, omgbaki ani oko ofe ki pi, e’beki ani ire ko ri ko.

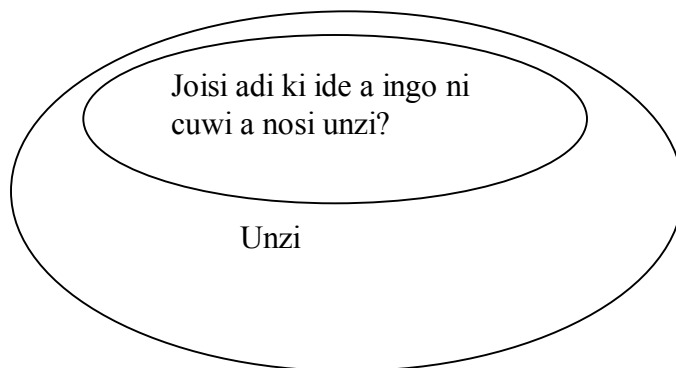
Luka 10:28, “ *Nyide ‘di ni ri nyi li dri olu re ta dru ri esu ra.’* ‘Ba ko lu enzi ambgu aia vi co dri tro.’ Ka ru ra nyi raa ai ni dri luci La ri a aa ani. Kaki endre kendre ai ciri ani ki ai unza ka ni adu, di si dru olu ki ta unzi aia ide le ri’a unzi ni ni ka ako.

Oti ama amaa ama ni ka ako, ki adi olu ke ndre draa sa adi ide a ani. Ke ndre ba'a ai ni ka aia ngasi ku ri ani, Bugu ole ri ka ngwaa ama ni 'di'di ama enzi 'ba. 'Ba ka ta jo aia nga si aia enzi ni dri, ka ri ti ri ke ndre 'ba oma ta anda ri ide le kpe ani, ku iri oma ki ai 'ba ka anda ni ra. Ka ki recu aia ebu ide le loso ri si vua ka ki ndrea au. Jo te kojo ki aia ti si ai enzi 'ba sa'i. Oni ki alu sa di ta loso rii aia ni aa ya ku sa 'di ai'dri mori ta anda ri ide 'jo aa ya ni ku, di si dru obi ki 'ba zi ti unza ka vua saa ziti si ka ki ai unza tro aia nga si. " nye mu dia, adi ki, kpo olu unzi kpe. Ta loso rii kolu ba'a aa" Dii ivu, kaki ba ziti ndre kaki ko kakijoa aini aiangasi, "Wo'oo, ara ide ta nai kuru. Esu kide kuru kolu losos. Jo kojo 'diani ri kolu anini loso ndro' Ara esu mani ati, disidru mitiri ka ta ide retu kendre madi laya esu dir a ri dri ani. Mesu laya gbadru ledia , ki kesu madi ta nza midea losos rere si ka ana idele ri nde ra."

Kaki ndrea ma nyi ani ku. Nyiraa dria nyi mani ati, ki nyite dri, osira Bugu ole ri'ia ba vule ri kevu kolu ati. Ani ote mad rii aiani nyite mango ma nyini etea ra." Ba ka ai unza aia ngasi' jo kidete ovi alua kendre ani madizi a kare ga risi sa ani ni ka lejo alu dir sru jo komba ba ndra nisa, konia mgbe ani ka olobo konyi ako rii eri vua ote' au adusi oni dria ana bongu ovi ni ote. Jo ozi noosi badri mori ta anda ri idejo rii aa, ba amgu ri kojoa aia tisi aidri mori iyo. Ki rarii aia asi nia, ai egweko enzidri badia kengwiki aingasi mori tro ri dirii.

Kaki maa okposi olule anda paka aia dra ni nga. Kaki raa 'anda anda' aia asi ni a aa vua aidri mori ta anda idejo rii aa. Vua tro sa kaki igenia aiangasi ai ba loso ndro rere rii. Jo kebeki dini a ingo ti sa, nza nza ani ba ranika ebu Rubanga dri di iga nza ribatii, kaki raa 'ma 'di 'bati na tro ide opi ni waa? Ki oli jo oduki Opini ama lidri nia pi, adiki gba ta anda ri ide wa'a? Ta loso rii'ba'a aa'a? Adiki gba olu ebu losos ri ideka tro wa'a? Ba lidri dri mori ta losos ri idejo was rii iyo. Jo komaki idele aiangasi ni sa, kaki enzi ide au.

Ziti ka Yesu ni mwi maraga ani ai aiko avuga vua kalei maa. Olu anda ni aia ngasi. Tazi yo ki rarii ama cidru a oga ta unzi ri saa cidru oma ta unzi ro ido au. Ama amangasi (Ba rarika ra ri tro) ama te enzi ide au. Dii ondo ovi ama ra drii.

Ama Bugu lecu dri I'a 'nyecu Yesu ru ni.' Longo zi ri kongoa dini,' :Yesu ni ako ama tnoi ra. Ama konyi ako kendre meli meria alidi jikaa ako rii ani'. Yesu ni ako, am ate enzi ide au adusi ama enziba ama dri mori ta anda rii i'dejo rii esulari vu. Paul ole rii ojo, :mide ta loso ma lele mide ri ku, rari ma ta unzi ma lele mide ku, ide ' bo au.' (Roma'ba 7:19) Jo madi kolu Yesu tro, ta zi iyo, ki jo madi nit a idele anetro iyo, s madi di koma'a ta loso ri ideka Rubanga a andaraga ra.

Diani disidru madi'a idekea nza ni vu driana a olure egbwe a vua limi a rii, under zi alu, out anidri jo dri' catto ga, o'ondre eno lubi dru nidi, mgesa ura ana asi nia vico deجو rua rii ra ama opi ni igwea dria ra rii adi kendre adi ani'? disi gbadru unzi. Ide nyaru Betiseba tro vua adi ogo ni uruna ni kpo, ki ka ta unzi di ndre anangasi kpe rarii ozi kiza ta ana dule disi au.

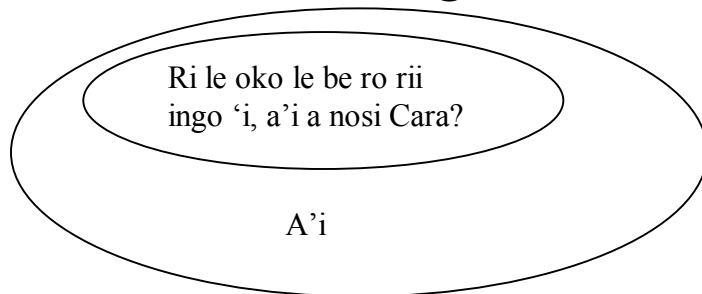
Ki odu alu, Profeta Natali emu driaru oko ojo, "Esu tauni zi alu ki ana ba eri, zini madi ta ako rii vua zi na rii madi ta tro rii. Madi tatro di dri bito ekpadru ti tro. Ki madi taa ako di dri ta alusa iyo, tete bito angwa alu. Emu oce, komu madi ta tro di dri di ta driaru amgbudi tro sa ebe bito anidri ti anidri di tro ra osso oli bilo angwa alu tende madi ta ako di dri dii ana amu ni azijo au' (2 Samuele 12:1-4)

Davide ojo, ' Madi ta 'di I'dedi ni kol duba kodra/angala ako ani kkendre kpe, oko ojo, 'driaru ana ngasita epkwadru, esu kodua alu au sawa. Ki driaru, oko odu madi ta ako dia bilo angwa alu tended ii ana amu ni azijo au. Kole kodra ra."

Diivu Natali ojo anini, "madi 'dii nyi 'i." Jo okoki Yesu a vu ni ku vua oluki anitro ku, ba ritedeka – di rib a ti isa kaki ta unzi ledi bati ani ledi ide was.

Ba cidru ni sa oviru vi, josa ba ole rii, ama teas ru vi raa. Ama ta unzi rii ide Yesu ni ako. Disis amanze endru sa di Yesu a ama arika si. Jo kolu ta unzi ama a rii. "5 ale movu lidri kuruce dri iti' 5" Ama asi ka lovu esu lidri Yesu a layu dri iti. Jo ebiki lidri 'dii ra vua ondreki ba baangasi ri, esuki alusa lovu ku.

Rubanga ohwe ama ni anda anda ai si rii oca ca re dri cara ga ku ku.

Paul oleri ojo Rubanga ehwe amani anda anda a'I si dii te a idonga. Ohwe ai Adam ti ni Eva tro, caino tini Abele tro, seti ti ni Enoki tro, Nue tini Abramumu tro, Isako ni ta tini asejo, Yakobo tini Boronzi anidri mudri alimbi eri ri tro. Cara ako sa, lejo dria aru l'a risi esuki tutu vua lovu ai airu lejo driaru idu risi. Lonya amadri pi ri'ia boronzi jakobo dri oluki opigo ga vu ejito dir iga kinya 400 amala Yosefu si.

Vuaru Rubanga ongo eji ai vu canoono dri iga ai mozes si. Amala kinya 400 aia olure opigo ga risi, ingwiki anda anda aisi rii ra.

Rubanga oba ozaki meri umbi za pkwe ni ayuma anidri si oko oji ai hwesi a oce kocaki hwesihwesi a vu enzi dri iga di, ohwe aini cara be Sinai a dri ga. Ohwe aini cara ate cara mudri rii vua eno ranzudi cirri cirri kpodru 613 nitro kpodru.

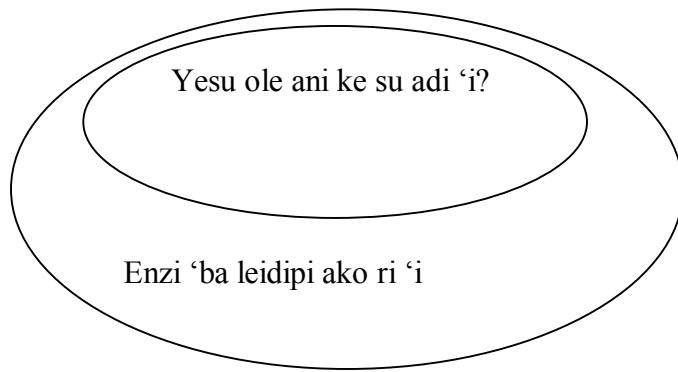
Rubanga ojo, “ ma opi Rubanga anyi drii Rubanga Abramumu drisi, Rubanga isako dri vua Rubanga yakobo dri.

Anyiba mose kemu be Sinai dri, awi ma anyini cara madri Israel.” Diivu, oko ohwe Israel ni ana cara ni. Ohwe anini cara ni ausini koniku dru ta enzi dri ote. (Roma'ba 8:20). Dii zini iga si ai asejo ta ana lele ra vua ana leleku ri lidri vua kiede dru ana anda anda ana ole tro ni.

Ba Israele dri kpodru engaka opigo Ejito a paka kinya 400 ri bati aliki meri umbizapkwe ni kpodru esuki abua Rubanga Abramuu drii, isoka drii vua Rubanga Jakobo drii kuri oni ki ani ate ra kisa aia olure opigo ga kinya 400 di 'l'a rii, igweki Rubanga a anada ni ra. Saa na si, aidii 'dri iyo endri Yosefu dri di I bisete ana boronzi ni, manase ti ni Ephram tro kpe. Disidru, kole kesuki aia Rubanga ni 'di vua kovuki driaru adusi igweki ana anada ni ra. Kole eraki ujea ai ni Rubanga aimni aia ana anda anda ai dri rii oko aini ana cara I aia ai igweka a di si. Aini cara ai igwejo anidri'. Israel ni arijo vua ai aijo ba anidri , ojo aini kole koliki ru ra ana ai ungejo rii kebedru koniki ote ani aia ana aini cara hweka si rijoa rii, kebe konikidru ai anda ai enziba ni oto. Rubanga ole kovu ki ana ndea koko kegweiki ana bai layu aia esule azi ovi ana hwele aini risi rii ote, oba engweki ana bai. Ba Israel dri esu layu ovi azi cara si dii aia aridipi ni amadi ri aika si ai azi azeio diisa saa oce koca naiti eyo iyo. Anyiba ondreki di kidri di ideru adunga ya i.

Luka 10:25: Laponyi ani cara dria emudi anati endijo ri idri. Laponyi cara dri dii Farazeo go. Farazeo ai ba gba anda oluka lejo Rubanga dri a ausi ni kaki atya ni aia vua tani mbale naivu kaki bia olule cara Rubanga dria vu si. Amala bazi sa okporetu dini a ungewe (200 lots) ri isa aa aidii bat a ideka aa ra ako rii vua oleki rubika tro ndro ausini ai kesu dru anda ta aia urale ri dri ni, dii drimgwo Isaraile dri Roma ba dria rii.

Dini weli ai ani 'ani odu disi sa aa. Ka aci andraga egbwe lase aia ebu dri tro ovidru 'Anya rib a icandi .....aini vu ndundut dri rini. Aiki ra Yesu eya lari hwere ba ta ako vua ba icandi hwere aini batini disidru tanika seminary a Rubanga dri ni vu, kaki ewo cirri lase dri dri isa du tro; vua kaki bia 'lase kulofoni hweka lemu ewo mgwi mgbwi ri iga.

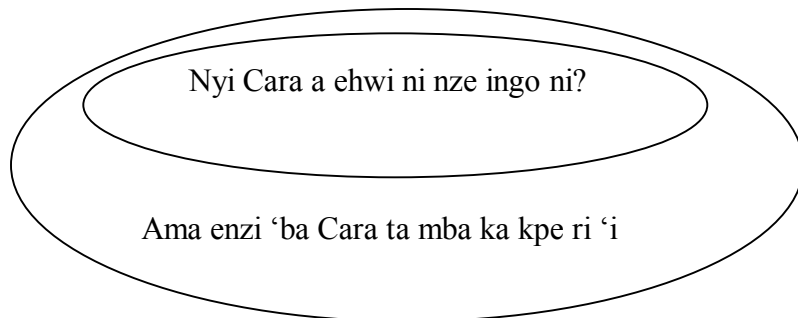
Ai ba jokaa, " anyi ba kpodru oluki cara ole vua kiza tro ria usi....oluki cara si, kaki maa ofuole of cara drisi ki mori okpotro leter dru cara ani raka ako.

Disidru, adiki joa Profeta naninga iyo; tiluza Rubanga drii, Israiele a kate ire kinya 400 Kristo oca eyare kuku.

Di oba, engwiki bilo acaka leidipi avosi ri ani.

Lidri cara madi ai dri ngadi anda anda tro sa iyo. Rubanga etede ani omba dini dri dranga odunasi kuru adusi nainga vu engwi lari amba Roma ni asidi ri dri iti. Disi dru Yesu ojo Isaraile ba ana vu koka hwesihwesi a rini ani oze ai abiri ro pi ku. Kiza oko ani biti leiba ako ri si adusi nainga ba niandi ka ru hweli ni ubi' Laponyi cara drib a Farazei bad ii a'i.

Ewo anda anda lini c ni hweka dini yudei ba dri iyo rii. Ai lecu a ba. Amba cra dri di ozi Yesu ni Luka 10:25 ga, “Ta mani idele mani si dii olure tadro ri esujo ri a’du?” ori kiticia kendre madi loso ana ani ba Isaraile dri I lejo iyo. Disidru Laponyi dii (madi layu esudi kuru ri alu i) ozi ani, ojo, “Ta mani idele mani lidri olure tadru ri iyo ri adu?” Laponyi dii ondo badri ba ngasi rii ozi Yesu ni, “Ta mani idele mani lidri olure tadru ri esujo ri a’du?” Yesu ojo anini, “Bugu cara Rubanga dri dri ojo a’du, nyi ehwi a ni enze ingoni?” Ma’di dii a’, “Duba anyile Opi Rubanga anyidri eya eicidrusi, endri anidri cidru si, okpo anyidri cidru si, ra anyidri cidru si, vua kole anyile anya wadezi ni kendre anya anyi leka ri ani”. Yesu ojo, “nyai anda; nyide dini ri nyi lidri olure tadro rii esu ra”. Ozi Yesu ni ani unzi vua dobo enzi dri alusa ta anda ide’di kpe ri I rii nika ako. Ki Yesu ozi ani, “Bugu cara Rubanga dri dri o’jo a’du? Nyi ehwi a ni enze ingoni?”

“Nyi ehwi ani enze ingoni?” Lejo disi, Yesu kozia alu alu ni, oko nyi’I vua ma’I, Kole oniki vua eriki cara ehwi ni kendre ba ambgu a idekaa jozi ri ani, Laponyi di isa ora Rubanga ohwe cara dii anini ta’a mbale, disi a’I, “Duba anyile opi Rubanga anyidri anya asi cidru si, endri anyidri cidru si, opko anyidri cidru si, ra anyidri cidru si, vua kole anyi le anya

Wadezi ni kendre anya anyi leka ri ani.”

Duba oleki Opi Rubanga ba drii ba asi cidrusi, ba enzi bad ii cidrusi, okpo badri cidrusi, ra badri cidrusi vua kole oleki ba wadezi ti kendre ba'a ba leka rii ani. Ani t ace rii bani Rubanga badri lejo asi badri cidru vua okpo badri cidru si, ki ani cara ole rere taa ka rumba sa kpe rii.

“Nyi ehwi ani enze ingoni?” ehwi ani cara ni anda vu ace, ki nyile nyeri ingoni? LAponyi di ora Rubanga obaa cara ani ani ri erile, kuri, cara Rubanga dri ohweru amani ama enzi ta anda idejo kpe ni erajo,. Ta enzi idele ri baka corokpo si. “ nyile enzi ra majorea o'di baku ri usa I'di bara. Nyeri ma ku adusi?

Cara ka enzi ba asia ri ete coropko. Oraki dri ovidru te ma emure dia rii, mender inju mundu kadi ra rii amvu a nao. Rubanga ijo ma cara si, “edu inju mundu nai nyale ku; Jo nyi dera ka mani drinza k era”. “iye baba.” “Amvu nai adi ti dri I, disidru, odu ta aru ku”. “Iya baba”.

Jo gaadru sa eri odu ku ni au, adi ri tiri bibajo durea ni ga ku. Ovidru jo nyipi sipiringi vuru kongka oru ka ta mgba. Enzi badri isa ondo ladi ani. Rubanga ojo amani kole alusa' ideki enzi ku vua 'alusa' oluki pelere ondo ni ku. 'Adusi ku ta ana rii ba asi nia iyo. Cara obaru lejo ehwe 'alusi' ni di tro adusi? Amala vico enzi rii ba asia si aa. Adi nyaru ide rii nyarua oluka basi aa si. Anyiba olaki bugu ole rii anda anda. Ma 'ma' rea ati ni manzu lejo ofu nia rii aia ovisi. Dia Yesu odra.

Kuruce dri ma ni vua ka mindra ni imba 'dire ga kpe. Ma madi enzi dipi diani rii disisi odra kuruce dri ma enzi si ...Ma asi ka ma nya 'da sa ku ausini ma dru ani igeni au. Diivu ara, 'jo maya aia ru, 'mai'a lejo driaru a lekaa ri ani''.

Ice male bugu acidri 20 nidi, ajo, "anyidri Rubanga zi ma ndranga iyi". Milegi enzi rule cara dri si si.

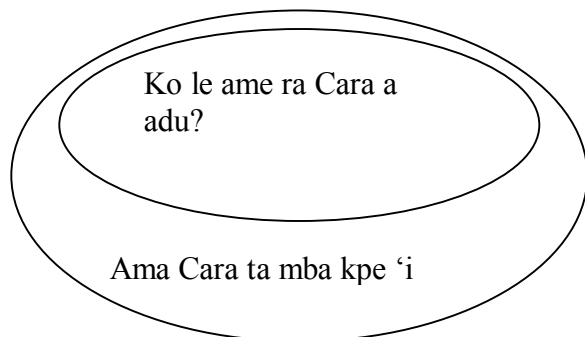
Muraa asi cidru si di mandri Rubanga zi manara iyo yu; kuaa di mungwe ru ani nyadru kifu nosi owodi Rubanga zi andra kuru ya i.

Aya mera awo Rubanga zi andra vu ekpadrusi ndrolea saa ma ta asi laru hwejo ma abi ni risi. Mide enzi madri Rubanga zi a chekaa aa si. Diri milegi enzi rujo, "Opi ahwe laru ori unzi ni ra. Vua kole mesu lali over. Ayi nyebe mani ma enzi ni ra. Hw amide enzi zi di kku". Disidru, kolea enzi alu ta kombaru. Disidru ari sii tralea 'di 'di ajo ru driru nyadru kuru ya i. Oko, meria vu atijoadru ma Rubanga, ni igenijo risi ma tuba se. ma ozi ti ojo mani " Dii nyi drinza hwe Rubanga ni nya tuba sekasi I kuo? Cristo ba ka tuba se ingoni? Ladii ta alua ruvidi ru driaru ungeweka nyadru tro rii, ani ani kua? Disidru milegi 'di " Opi, mungwe nya ru ni nyadru. Ayi nyebe mani ra. Ma tuba seka imba di. Ango ama tuba seka imba 'di sa mesu maci duka' tro andraga, zitisi ra zitisi ku paka kinya ndi. Dii gbadru okpo, tuba seka imbaka apa olule ta opko rere rii. Ki vulega, ama gba mgbe tuba imbale ru ni wa. Dia enzi iyi ri isa idele ra. Iyo rii, "Anyimba odu sabiti dria tani kolu dru ole" ai ehwi rii kole mide tazi tro Rubanga si ku; jo kolu ebu nosi ziti sai.....disisi mamba ledi isa tro. Vua zistro nyiru nya ata ti nya endre isa tro. " ma air u saa ma olujo iyo ri si, ki ari a tazi sa aa jo ma ai laga sie'. " mide ma loso kuni mide enzi

Rubanga na nadra ra. Ayi nyebe mani ra, Opi,” Milegi enzi ruka si. Ki maci andraga ba tika ri leka tro eri trua si kpe ausi ... Droaa ma adu ide. Anyi “Opi, nyebe enzi dipi ci ako dini ra, ‘Indra Kuruce dri masi’ “ Anzo oko ma jeseke ovi disi, or amide ebu enzi madri tro alualu. Cara ziti isa aa ovidru o’di ba ku, ide nyaru ku, ole ta bazi dri ku....Paka odu ma erajo a dru ta di I omba ta ani alusa kuru risi, milegi iniasi ra ini a sir a’ ki ini ra, ilegi ka enzi mila si nio abesa ta cuwi iyo. Anyi ba dri ojoki ta diraru. Jo dria ta jea a repaka, kuruce dri ni dri, ma ari imba okposi jo kolu lou sa’ i. Odra ama oluka lejo driaru a anda si kpe ri si. Mesu ini cidru si ma ana ma leka ndro vua ana mani egbwe hweka ri si. Kinya ma rijoادر ayajo ekelezia a rii tro adu ki kinya oce ani kinze ru ani ojo di oluka enzi tro si engwi mani okpo rere amale kole ma rat a okposi mindra ni efujo ma mi ga’ kendre ma idekea be ri ani, jo mindra emu mamiku, mgbesa madri mayo odu bale ilegi abira take tro ri iga. Dii vu mgbe mindra kengwe di.

Masi omvu ma mindra a, emulla isa a si pi, vua mowo ekeliezia a. Ba Malaga ri kojoa, “ ilegi nyidri be dri di oba byengwe ole rere”. Ki mindra mami ri onzu zinaiga ci. Engwi gba kinya nafo risi le okpo. Ma enzi ma idele ma ozi tini christoba ziti tro rii era vua zina iga di. Ma mi niga ta mindra ba di ri aa, ki ide ebu alusa ku. Oce kamvu di mgbe ama owo le kpe, ma maa ingoni sa ama kpe. Ma omvo ori udile kinya oce ani kinzaru di idudi, menza maa mangasi dii si Rubanga ongo oba anguri Bugu ole ri iga di.

Cara ni ta ni jo enzi dri

Roma 3:20 ka rula dini “ cara oba ani ana enzi ni ote” dijoo rii lejo rusidii ofu ungwedi maju Paulo ni rii vua ai lejo ani ma jole dir a. Ma mindra oce ani konzu oli abi mule andaraga ai madri dini a ritro kpe.

Adri ma enzi ide sawa cidrusi vua enzi teas ma asi ma aa di itede ba kolu and ni cara si kpe. Abi kpe, ki di itede aga cara ni mgbe iku, amala cara ni mai ra ohweru ta ani mbale. Tati okore ga mengwi madi lejo alidi rii lender sika na buku ole ria riani. Lidri okpo rii oko eca mani mujo andraga leti ai drisi riga ci. Enzi madri ekpadru, ki swas nia ma buku cara dri lajo risi, oba mera enzi ma idele cara mudri ra ia rii nyoka sir ii ma asiga ra. Ta enzi rii raka asi ani enzi ideka, voa abi mangasi mengwi dru andra cara vu okoka sit a cara idele dia ehwi ni Erika anda kpa ako.

Disidru jo anyo cara ni kuru, ma asi ni ebgwe, kijo anyo cara nira, ma asi kolu laza, mengwi anya ma eri unzi, voa madri ka ruci ta dibatisi ra. Esu kolu loso na ingoti oliku ini ma lejo andra cara dri risi ma mita draru pelere I “ Ka, ka nyeri cara ehwi ru gbani atini. Cara kitedea nyolu enzi tro; vico siti lejo rii, vico uku lejo rii, voa vico ta vudri dia rii lejori tro. Nyi ta vudri rile ka Rubanga nderea. Nyilegi nyoko ta vudri ria vuni konde Rubanga ra. Cara ohweru bani tana mbale adite, ku, kolea ko ba nyini nyi enzi dipi voa enzi kolu nyasi a ni ote.

Esu madi zi kini mani ta anda cara dri rii ra mi candi ru kinya mudri dipi ako ko ku. Ta anda cara dri rii mita mani kuru si oba menzu cara ru kinya mudri nyadru dii vu adri ta anda cara dria ehwi ni esu.

Cara isu joa rii ojo “Nyera odu sabiti dri voa nyiba kolu oe.” Lejo osi itede amani kole ide ebu sabitisi ku. Adi ima kolea aci kusa omu lolu itu Rubanga si ku. Ora risi ani t ace rii voa laru hweka opi ni amala esu kare mata onzere ba opi dri ni rii lolu sa e ace memu mala cara isu joa dii di, ale mabiidelea anu di, oba ta ma nzele ri ideka au ni okpo. Di oba ire ma ebu ta onze jo rii ebe.

Kendre ara rusika ra rii ani, “Nyidri asi nze ingoni?” Abi lazi dro ehwi ni erile kpe oba micandiru kinya mudri (10). Madi ta ni di cara dri ote rii isa oma ta ani dru rusidia dia ehwi ni erile pelere ni kpe. Madi cara dri ta ni di ote di orarisi jo ani ka carat a mba iri Rubanga ka tutu co aniru ra.

Ki Yesu ojo anini, “Karu la ingoni”. Ma di cara dri ta nidi ote di ai ani ondi ovi ani ini jo risi. Yesu ojo nyari anda; nyide ondo ana rusika ria ni. Jo dini nyolu lidri ki nyidea ra jo nyide ku I enzia musara ni dia nyi dra ra jo nyide ku I”. (Lidri a rijo ni dra ‘I, ani ani kua?) Ki draar Laponyi di eri ehwe ani ku Laponyi dii anyetro ru ziti di ani, nya ani vua ma ani, ala ta Rubanga dri kinya 10 ama ta aa ni cidru ra, ala ta au ni cidru vu amide ai cidru: abiru taka, Ta vella nyadru ta joka ti mgbi mgbi si, ...A’la buku ole ni kinya 10.

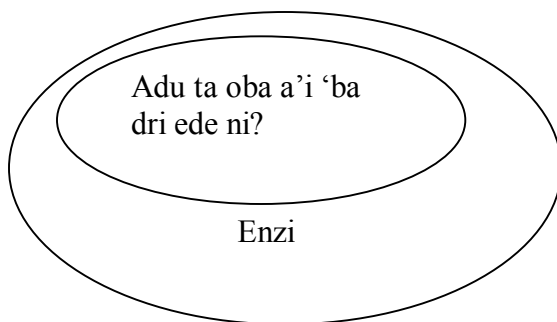
Ki oli mama tazi iko ka ra ki endri si le, ma draa madi ta ndredi kpe mi ako rii. Ledi ra kolea enzi dipi kesu madizi ana mi ni awile rii, vua madi ledii ama Opi Yesu i. Disi Madi alu alu keraa “oo ama carat a mba kpe. Jo ebu okpo carat a mbare ga ingoni sa, adiki dram area ga. K Yesu emu ama ari le eyisi vua endrisi ! Alleluyah! “ Eyi endri tro rii ka tete ama ayu ni. Ani kiza, hwe tro Rubanga dri”. Disi dru ecuki opi ni.

Ma andra adu ma engaka ra ako ta caku caku ri dri iga pi sii, ki ba ziti ka aia saa ni hwe ndututa lejo Rubanga dri si

Sa nya vua hwa eraki ta anda rii ku paka odu aia dradri ri si. Ba ziti igeni ta di cara kinya mudri vua ziti kigenia abisi abisi) ki hwa otuadu kuru.

Amesi olulea enziba ni ama erarea hwa ama carat a mba kpe ni, disi ombaki Yesu na ndra vua eriki ofu loso eyidri vua endri dri di ni. Jo leki Yesu ni ra, iko ki leti aci acia ri tro ra. Ru enzi ba ndekaa rii, ki engwi anda rii ana ama arika eyisi vua ari si' si.

Yesu ojo amani hwa amolu ana le aia kpe ojo dii laponyi cara dri ni ki eri ehwi ani ku. Disi Yesu ate amani odi ani ikonyijo ehwi ani erijo.

“Madizi oya lile esi engajo Yerusaleme gay a jo Jeriko” Ki ocakiru ogu tro, okoki ani unzuki ana bongu tipi, omgbaki ani oko ofeki pi ebeki ani ire kariko’.(Luke 10:30).

Yesu ojo lejo ehwi dii laponyi go dini ingajo lejo loku go ana ricandi jo ana lidri a ri si idii, kendre ondo ago dii ogu a' mgbaka a ire ka riko ri ani.

Ago do eya lile esi ngajo Yerusaleme ga yajo Jeriko a. Jeriko vu dria di ete au ki Yerusaleme ka ganyi dini dri itede, Yesu ai driti, ago weli ba resuka cara si ri dri si odu di kitede' deo amani jo isiki Yesu ni ovi dini dri si, adiki rivolo ra.

“ Ago zi oya lile esi ngajo Yerusaleme go yajo Jeriko a, ki ocaki dri ogu tro di, oko ki ani unzuki bongu ti isa pi, omgba ki ani, oko ofeki pi, ebeki ani ire kariko”. Yerusaleme ni ganyi retugo ledii omgabua a olure gar ii amba azi ole ri dri naa aa, aidri paderea drii, ba engaka suru cara nika ote rii ekpadru, disi, kaki bia olule cara si, ki oce komaki kpe si mgbe obaki dri jeriko a kaki ani andraga zeka vu (Jeriko) dri I a tro vua omaki dri ocale ogu tro ku ni pke.

Ago di oca dri ogu tro ngajo Yerusaleme yajo Jeriko a rii(unzu bongu driaru pi, bongu driaru “unzuka pi dia ehweni” ana orra anda anda ni igwelea di ‘I; Amani olulea cara si nit a okpo rii, olulea cara si majugo Paulo ojo Roma 7:19-20 ga” mide ta loso ma idele ma idele ri ku ra rii ma ta unzi ma lele mide ku ride ‘au sa, ‘di kitedea midea mai ku ari enzi masiga kidea ni”.

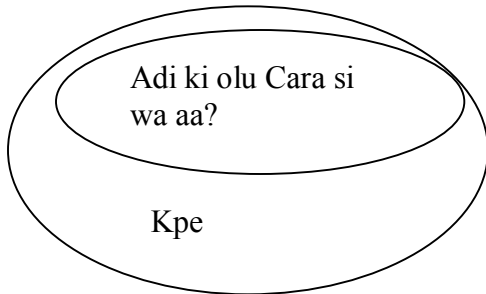
Ara oli midea anda esusi molu lejo drianI I'a kit a asi badri la ni vuata enzi dri, Bate, uku bazi dri duka “ba dika ta ogu ka, asi unzi, ru ivoloka, dri okpo, laki tro”

(maruko 7:21-23).

Amala ‘ai ama asi nia oyiki dria angwe ausini, ideki dru ta esu lele idele rii vu aide ra .

Adi aci andraga enzi 'd angwaka ba asi rua tro. Ta sitani a idele rii tete ta angwa hwidru enzia iru ru jo.

Enzi 'ba cidru a asi ga rii.

Ojovu maruko 7 ga, “ Ta enga'di angwedri hwi'ba'a rii inzi baku I rarii te engadi 'ba a efusi angwe rii ka 'ba inzi ni”.

Yesu kitedea amamu amaadri wata nzi rii ndrole bate, uku bazi dri duka?. 'ba dika, ta oga ka, asi unzi, ru ivoloka, dri okpo, momo, lecuma, lali ba asi nitro.

Rkpo osi ba dika aa, adusi madi alusa ba 'di'di kuru an iyo Endre alusa owoka aia baciri sin a iyo “A 'a ide ta nai ku Dzo nyini id ta nai ku, alu nyi dri ijo nyini di basi ideki taunzi rii meya ma nyidi kpo, ajo nyini ide ta nai ku” na'I ba 'dika. Lejo ehwiata nya asi warisi nyi nga baciri ni di nya ari nia ra ni wa Kole ama baciri kolu lidri adusi ofeki amadri emira kesu oli ama baa ma angala ni kpo tii idri, : ama a'I dir a ni wa. Saa zitasi ama ori hwe amani aman ngasi. “ Ayi Rubanga madri! Mide dii adusi?| Adiki ele ini tro ti 'di ba baciri ni dri ri ndre adi ngo adi eraa ori olure lali tadi ideka si i. Adiki ta zi ide kpe rarii alu na ani adusi ba dika asi badri I'a a'a. Disi 'ma ta lete mide auku ri ide au a. ehwiani adi ta unzi rii ide au adusi ru unzi sitani ni ama unzaka enzi rii adu.

Ojoki 'dii madi layu esudi kuru rii ani madi ndi fed ii kinya 10 rii. Ka dri ci a'bisi vua kobia olule sungehol ni, kare ago ewo dini dri iya ni ani ki odra dii ra. Kolu cuwi jo kori ka ana andrati ni ifu abi ni 'I, ki kole madizi keji ani ni layu vu karu ze ana zele rini.

Kole koba madizi ni magatala ebu idejo ani ni. Jo ago le kolu unzi rere kole ki anyibo ojoki vidru izi cuwi rere rii. Kesu oli jo kesu saa ndrejoa dru ra, saa cidru ana ebule ri jo rii kolu nya dru. Konga koraa, "Dar ii mide bate ku, jo kolu masiga a'a sa 'I, nyinga masi pi!" Ki ana urata konga oru jo gaadru sa ondre izi dii ni 'i. Jo izi di oya pi, komo ka raa ana asi nia. Ebu kinya 5 ana asi egbwe ako dri engwi ta nja rii, kpodru ta nja rii.

Sitani ni anda anda ma'di dri duka ni ta epe rere ri' i. Tate sitani ta idele rii ma'di mwi ka andraga gaa dru. Jo ma'di ka ani imba enzi ide 'jo ku ki layu ako 'i ri, ma'di ka ana ta ni mba ana nga si 'de'jo enzi a. Ma'di di ka alu mudri dri hwe itu Rubanga cidru si luzu ako. Ka abiri ta odu 40, vua odu 100 dii ka di zini ga vu ru ilegi ... a. Ki sitani ka 'ba ubi vua ka 'ba unza ta ende 'di lidri ga loso ri si. "Ale ma hwe nyi ni ebu idele lemu pko re re 'di tro, ki vua nyi Kristo 'ba vua esu kole ide ebu itu Rubanga si ku, nyi ebu ma hwele nyi ni di ide wa'a ? Ebu ni retugo dru ri 'i. Nosi nyi ebu itu Rubanga 3 nyingo nyi ya ekelezia a imba alu a tete vu alu. 'Dii, vu nyi nyi ko nyi ri a ya'i nya ka karatasi retugo okolongo esu jo rii undru ka au si, Ki na le ? 'Di si dru gba dru 'ba 100 a adi 'ba 100 je pi. Jo na ide ebu ku, sitani ka uje uje ava 'ba kole emi emi vico uku dri iga rii si. Sitani ka izi ba andraa ru koko ka mge ria le jo ka au, ka Rubanga ni igwe dri a bobo dru. Ledi oko ondo anda anda 'ba dri 'i.

Jo oma ki olu le Cara si, ta 'baa esu le tatia asere ga rii bi enzi dri 'i, rua 'ba za ka 'i vua oce Endri si ri 'i ; adi ki anda anda igwe kpo dru. "Enga Yerusaleme a komu Jeriko a, ki ocak i ru ogu tro, ogu 'di 'ba ti oko ki bongu dria ru ri bati unzu ki kpodru si pi, omgba ki ani oko ofe ki pi ebe ki ani ire ka ri ko." "Di kite de a oma ki olu le Yerusaleme a, olu Rubanga ni ole ria le si sa, adi ki ru re saa si saa si 'baa awi ako si vua adi ko adi ri vo lo ra. Nyi draa ilegi enzi ru jo rii ile gi Rubanga na ndra wa. "Opi, mi de enzi ra. Ayi nye be ma ni ra ; mide di ku. Ale ma jo nyi ni, dii gba dru ko lu saa tati a ase jo ri 'i. Azi nyi vua ma 'i nyi nyebe ma ni dii alu dru